

Bizim Yunûs'un Sözü

Yrd.Doç.Dr. Mustafa Güneş

Dumlupınar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi

ÖZET

Bir düşünceyi eksiksiz anlatan kelime dizisi şeklinde tarif edilen söz, Türk kültür ve edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Hayat, güzel sözle anlam kazanır. Bunun için ilk İslami devir ata yadigârlarımızdan Kutadgu Bilig'de söze geniş yer verilmiştir. Yunus'un sözü, lafız, anlam ve ahenk açısından mükemmeldir. Onun sözlerini etkili kılan, düzgün söyleyiş ve güzel ifadesinin yanında, Kur'an ahlakını kendisine ilke edinmesidir. Sözün etkili olabilmesi için öncelikle söyleyen tarafından uygulanması gerekir. Bu sebeple Kur'an'da yapmadıklarını söyleyenler, hiç iyi karşılanmamıştır.

Sözün etkisini araştırırken özellikle şu dört unsuru dikkate almak gerekir: Bir sözü, kim, kime, niçin ve hangi makamda söylemiştir? Yunus'un sözlerini, bu açıardan incelediğimiz zaman, bunların "şöyle böyle" sözler olmadığı görülür. Onun, çağları aşan fasih sözlerini (şiirlerini), mana âleminde ilham alarak gönül diliyle ahlaki değerleri takviye etmek amacıyla muhtaç kimseler için söylediği ifade edilebilir. Şiir, söze güzel biçim verme işidir. Gerçek şiirin, zamanın geçmesiyle güzelliği bozulmadığı gibi kıymeti de artar. Bir sözün, zamana karşı direnir güzelliğini devam ettirmesi klasik kelimesiyle ifade edilir. Zamanla değeri daha da yükselen Yunus'un sözleri, Türk klasikleri arasında yerini almıştır.

Az sözle çok şey anlatmaya müsait bir dil olan Türkçe, Yunus'un etkili, yalın anlatımına zemin hazırladı ve eşine az rastlanan şiirlerinin oluşumuna katkıda bulundu. Yunus'un sözlerinin yedi yüzyıl boyunca nesilden nesle büyük bir sadakatle aktarılmasının bir sebebi de Türkçenin sezgisel güç özelliğini şiire yansıtabilmiş olmasıdır. Yazımızda Yunus'un sözü, divanında geçen beyitler (sözle ilgili) ışığında ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Söz, Sözün Değeri, Yunus Emre'nin Şiirlerinde Söz, Yunus Emre Dîvânı

Türk kültür ve edebiyatında önemli bir yere sahip olan söz kelimesine sözlüklerde şu anlamlar verilir: "Harf ve harekattan mürekkep olarak bir şeye delalet eden lafız, kelime. Kelimelerden mürekkep olarak ifade-i merâma yarayan lâkırdı, kelâm, kavil. Haber, havâdis, şâyia. Uyuşma, mukâvele, muvâfakat, karar. Bahs. Dedi kodu, güft ü gû, kil ü kâl. Hüküm nüfûz."⁽¹⁾ "Bir düşünceyi eksiksiz olarak anlatan kelime dizisi, lâkırdı, kelâm, kavildir."⁽²⁾ Bir düşünceyi eksiksiz anlatan kelime dizisi, bir konuyu yazılı veya sözlü olarak açıklamaya yarayan kelime dizisi.⁽³⁾ Harflerden, harekât ve sekenâttan mürekkep olarak bir manaya, bir şeye delâlet eden lâfız, kelime kelâm, haber, şâyia.⁽⁴⁾

Eski Anadolu Türkçesi döneminde Yunus ve diğer şairler tarafından söz

kelimesiyle eş anlamlı olarak yaygın bir şekilde kullanılan *kelecî* (*keleşü*) kelimesine de benzer anlamlar verilmiştir: Oğuz lehçesinde sözcüklerle anlatma, konuşma.⁽⁵⁾ Konuşma, karşılıklı konuşma (*kele-*: konuşmak). XIV. yüzyıl metinlerinde *keleşî* (*gelecî*) şeklinde yazılıp okunan bu kelime XVII. yüzyıldan sonra unutulmuştur.⁽⁶⁾ *Kelecî* (*gelecî*): Söz, laf, lâkırdı. *Kelecîlü*: Çok ve güzel konuşan.⁽⁷⁾

Eski Türk devlet ve ahlak anlayışıyla İslami inanç ve değerlerin sentez edildiği ilk İslami dönem ata yadigârı ve Türk edebiyatının ilk didaktik eseri Kutadgu Bilig'in bazı bölümlerinde, yer yer karşılıklı konuşma ve tiyatro üslubunu andırır bir şekilde sözün önemine şöyle vurgu yapılır:

Bilginin sözünü dinle; ona itiraz etme. Sana sorulmadan söz söyleme. Kendisine bir şey sorulmadan söze

başlayana, biri "hayvan" derse doğru söylemiş olur. İnsanı aydınlatan *fasih*⁽⁸⁾ dilin kıymetini bil. Çok sözden fayda görmedim. Sözü çok söyleme. Binlerce söz düğümünü bir sözde çöz. İnsan, söz ile sultan oldu. Çok söz, başı gölge gibi yere serdi. Fasih dil kullan; dil fasih olursa insanı yükseltir. Sözünü iyi söylersen ölümsüz olursun. İnsan, iki şey ile kendisini ihtiyarlamaktan kurtarır: biri iyi iş, diğeri iyi söz.

Ey bilgili kişi! Ölümsüz bir hayat dilersen işin ve sözün iyi olsun. Dili bu kadar övmekten maksadım, sana sözün ne olduğunu anlatmaktır. Benden sana gümüş ve altın kalırsa sen onları söze denk tutma. Gümüşü, bir işe sarf edersen biter; sözünü işe

⁸ Fesahat'ın sözlük anlamı, *açık seçik ve berrak bir halde bulunma, saf ve halis alma*; terimsel anlamı ise *kelimelerin telaffuzunun akıcı olup kulağa hoş gelmesi ve manasının açık olmasıdır*. Bunu gösteren, kelimelerin dil kurallarına uygun olup dil ustası edebiyatçılar tarafından kabul görerek yaygın bir şekilde kullanılmasıdır. Fasih, *bir sözün fesahat açısından değerli olması* demektir. Fesahat, aynı zamanda belagatin öncelikli şartlarından birisidir. Fesahat, ilgisini tek veya grup hâlinde lafzın niteliklerine yöneltir. Bir düşünce ve duygunun yerinde, zamanında, manası açık ve akıcı bir dille ifade edilmesi demek olan belagat, tek tek kelimelerle ilgilenmez; cümledeki kelimeleri, birlikte ifade ettikleri mana ile ele alır. (M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, İstanbul 2007, s. 36-37.) Başka bir ifade ile fesahat: "Sözün, ritim, ahenk, anlam vb. açılarından kusursuz olması; düzgün söyleyiş, açık ve güzel söz." şeklinde de ifade edilir.

1 Şemsettin Sami, *Samî's Turkish Traditional Dictionary in Turkish-Turkish Arabic Script*, Volumes I-II, Beirut 1989, S 745-746

2 *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*, C. II, Haz. Hasan Eren-Nevzat Gözaydın-İsmail Parlatır-Talat Tekin-Hamza Zülfikar, Ankara 1988, S 1335

3 *Türk Dil Kurumu Resimli Okul Sözlüğü*, haz. Şükrü Halûk Akalın-Recep Toparlı-Belgin Tezcan Aksu, Ankara 2008, s. 1194.

4 Raif Necdet Kestelli, *Resimli Türkçe Kamus*, haz. Recep Toparlı-Belgin Tezcan Aksu-Canan Selvi Kanoğlu-Seyfullah Türkmen, Ankara 2004, s. 440.

5 Kâşgarlı Mahmûd, *Dîvânü lügati't-Türk*, İstanbul 2005, s. 301.

6 Gerard Clauson, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford of the Clarendon Press, 1972, s. 716.

7 *Türk Dil Kurumu Yeni Tarama Sözlüğü*, haz. Cem Dilçin, Ankara 1983, s. 132.

sarf edersen gümüş kazanılır. İnsandan insana miras olarak söz kalır; vasiyet edilen sözü tutmanın faydası çoktur.

Söz, gereksiz söylenirse zarar getirir; yerinde söylenirse faydalı olur. Sözün faydası büyüktür. Söz yerinde kullanılırsa kulu yükseltir. Çok söylemekle âlim olunmaz; çok dinlemekle âlim başköşeyi bulur. Söz, doğru söylenirse faydası çoktur; eğri söz daima kötüdür. Sözü, doğru söyleyecekse dilin kımıldasın. Sözün eğri ise onu saklamalısın.⁽⁹⁾

İranlı büyük şair Hâfız'ın sözün gücüne vurgu yapan ve günümüz Türkiye Türkçesi ile: "Şirazlı güzel, bize iltifat eder, gönülümüzü alır, aşkımızı kabul ederse yanağındaki kara bene, Semerkand ve Buhara'yı bağışlarız." şeklinde ifade edilebilen bir beytini okuyan Timur, Hâfız'ı çağırtmış. Hükümdarın huzuruna yakışan bir kıyafet giyemeden makamına çıkan şaire, Timur: "Biz, Semerkand ve Buhara'yı alırken bunca kan akıttık. Sen de o güzel şehirleri, bir güzelin tek beni için bağışlarsın. Bu ne cömertlik?" demiş. Hâfız, üzerindeki eski kıyafetini göstererek: "Sultanım! İşte o cömertlik yüzünden bu haldeyiz." diye güzel bir cevap vermiş. Timur: "Şu cömert şaire on kese altın verin." diyerek Hâfız'ı ödüllendirmiştir.⁽¹⁰⁾

Sâdî'nin Gülistan'ında bulunan bir hikâyede de sultan, bir esirin öldürülmesini emreder. Bunun üzerine esir, sultan hakkında uygunsuz sözler söylemeye başlar. Sâdî, esirin konuşmalarıyla ilgili şu yorumu yapar: "Canından el çeken, gönülünde ne varsa döker."⁽¹¹⁾

Ünlü mutasavvıf ve şair Oğlanlar Şeyhi İbrahim Efendi, kâl (söz)den çok hal ilmi olan tasavvufu, sözün hâle dönüşmesi şeklinde tarif eder:

Tasavvuf sūfî kâli hâle tebdîl eyleyendir
Dahi her söz ki söyler âb-ı hayvân

9 Yusuf Has Hacıb, *Kutadgu Bilig II, Çeviri Reşit Rahmeti Arat*, Ankara, 1991, s. 23-27; 80-86./İstanbul 2006, s. 116-121; 244-258.

10 Ramazan Kaplan, "Şiir Şair ve Söze Dair" *Esin Sanat*, S. 40, s. 6.

11 Kaplan, a.g.m., s. 8.

olmağa derler⁽¹²⁾

"Ey Sūfî! Tasavvuf, söz (kelâm)ün hâl (cezbe, coşku, ferahlık, heyecan ve davranışa)⁽¹³⁾ dönüşmesidir. Sözleri, davranış hâline gelen tasavvuf ehli bilge kişiler, söyledikleri sözleriyle ölü gönüllere hayat verirler."

Mehmet Akif bir yazısında, suçlu üç çocuğun sözlerinin güzelliği sebebiyle Haccac'ın zulmünden kurtulmalarına işaret eder. Çocukların güzel söz söyleme yeteneklerine hayran kalan Haccac, meclisdekilere şöyle söylemiş: "Çocuklarınıza güzel söz öğretiniz. Bu çocuklar, edip ve güzel sözden anlayan kişiler olmasalardı, şimdi üçünün de boynunu vurduştum."⁽¹⁴⁾

Güzel söz, sahibinin değerini yüceltir. En değerli varlık olan hayatın manası ancak güzel söz ile anlaşılabilir. Bunun için Kur'an'da güzel sözün önemine şu şekilde vurgu yapılır: "İnanan kullarıma söyle, en güzel şekilde konuşsunlar. Doğrusu Şeytan aralarını bozmak ister... (İsra, 53)"⁽¹⁵⁾ "Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden eza gelen bir sadakadan daha iyidir... (Bakara, 263)"⁽¹⁶⁾ "Allah'ın hoş bir sözü, kökü sağlam, dalları göğe doğru olan (Rabbinin izniyle her zaman meyve veren) hoş bir ağaca benzeterek nasıl misal verdiğini görmüyor musun? (İbrahim, 24-25)"⁽¹⁷⁾

Kur'an'ın, söze en güzel biçimini verme sanatı şiir ve şair hakkında: "Şairlere ancak azgınlara uyar. Onların her vadide şaşkın şaşkın dolaştıklarını ve yapmadıkları işleri yaptık dediklerini görmez misin? Allah'ı çok ananlar bunun dışındadır. (Şuara, 224-227)"⁽¹⁸⁾ şeklindeki uyarısı, şiiri kötü amaçlar için kullanan insanlar içindir.

Şiir yazmayı ve güzel söz söylemeyi, insanoğluna Allah tarafından ezelde verilmiş bir yetenek olarak kabul eden XVI. yüzyıl Divan şiirinin büyük ustası Fuzûlî'ye göre temeli

12 Mahir İz, *Tasavvuf*, İstanbul 1997, s. 76.

13 İskender Pala, "Hâl mad.", *Ansiklopedik Divân Şiiri Sözlüğü*, Ankara 1989.

14 Kaplan a.g.m., s. 6.

15 Diyanet İşleri Başkanlığı, *Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı (Meâl)*, haz. Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay, Ankara 1985, s. 286.

16 a.g.e., s. 43.

17 a.g.e., s. 257.

18 a.g.e., s. 375.

ilimle sağlamlaştırılmış güzel söz ve şiir, insani değerleri koruma ve yüceltme yolunda kullanılmalıdır. Ahlaki değerlerin yüceltilmesine ve erdemli bir hayatın oluşumuna hizmet etmeyen ilim, güzel söz ve şiir bir değer ifade etmez. Allah, kendini tanıtan ve sevdiren mevzun (vezinli) kelimeler (söz) a çok önem vermiş ve insanoğlunu da güzel sözden hoşlanan bir tabiatla yaratmıştır. Dolayısıyla insanoğlunun yaratılışında, şiir ve güzel söze karşı daima bir eğilim mevcuttur. İlmin ürünü olan güzel şiir, şairin olgunluğunun göstergesi kabul edilir. Ayrıca insan, şiir ve güzel söz sayesinde herhangi bir masraf etmeden mutlu olur ve bitmeyen bir sermaye elde eder.⁽¹⁹⁾

Her fikir adamı ve şair gibi Yûnus'un da inanç dünyası, sanat ve felsefesinin temelinde yer alan en önemli unsur güzel sözdür. Yaratılışın başlangıcı (bezm-i ezel) nde var olan sözün ve ona en güzel biçimini verme işi olan şiirin, her zaman için büyük bir manevi servet ve izzet vesilesi olduğu gerçeğine, Yûnus Emre şöyle işaret eder:

Söz var kılar gönüllü şâd söz var kılar
bilîşi yâd

Eğer horluk eger izzet her kişiye
sözden gelür (42/2)⁽²⁰⁾

Menkıbeye göre, söz sultanı Yûnus Emre'ye şiir söyleme izni, "İşk sultânı Tapduk durur Yûnus gedâ bu kapuda / Gedâlara lutf eylemek hem kâidedür sultâna." (294/9) şeklinde vasıflandırdığı hocası Tapduk Emre tarafından Yûnus-ı Gûyende'nin de bulunduğu bir mecliste verilir. Bazı bilim insanlarına göre bahsi geçen Tapduk, yaşamış tarihi bir kişi değil, kendisine tapılan yüce Yaratıcı'dır.⁽²¹⁾ Yûnus'un şiir söylemesi, hayatındaki pek çok noktalar gibi bu menkıbeye veya erenler meclisinde verilen ilahî izne dayandırılır. Bundan sonra söz sultanı Yûnus, Sâdî'nin hikâyesindeki köle gibi *canından el çekerek*

19 M. Nur Doğan, *Fuzûlî'nin Poetikası*, İstanbul 1997, s. 19-21.

20 Beyitlerden sonra verdiğimiz rakamların ilki şiir numarasını, ikincisi de beyit numarasını ifade etmektedir. (Yûnus Emre *Divânı*, haz. Mustafa Tatcı, Ankara, 1990.)

21 İskender Pala, *Akademik Divân Şiiri Araştırmaları "Yûnus Emre'nin Müşşidleri"* İstanbul 2003, s. 40.

gönlündekini döker.

Söz ustası Yûnus, otuz yıl düzgün odun taşıyıp hizmet ettiği ve kapısından: "Odunun bile eğri olanı girmemeli." diyerek yücelttiği Tapduk Emre, Yûnus'a dönerek: "Yûnus! Artık senin kilidin açıldı. Hacı Bektaş-ı Velî'nin sözü yerine geldi. Durma söyle! Yûnus'un dilini açıldı ve güzel sözler söylemeye başladı.⁽²²⁾ Yûnus, hocası Tapduk Emre'nin nefesinin bereketiyle hayatı boyunca inciden daha değerli kabul ettiği güzel sözler söylemeyi kendisine ilke edindi. Sezai Karakoç, Yûnus'un otuz yıl düzgün odun taşıma menkıbesini "sağlam, dört başı mamur mürit olmak, ideal çizgiler peşinde koşmak ve estetik duyarlılık" şeklinde yorumlar.⁽²³⁾

Menkıbeye göre Yûnus'un, üç binden fazla şiir söylediği rivayet edilir. Molla Kasım adlı bir Osmanlı bilgini, bu şiirlerin bin kadarını şeriata uymadığı ve yanlış anlaşılma ihtimali gerekçesiyle yakmış, bin tanesini de aynı gerekçeyle suya atarak imha etmiş. Yûnus'un, sözün doğru söylenmesi ile ilgili meşhur beytini (*Derviş Yûnus bu sözi eğri büğrü söyleme/ Seni sığaya çeken bir Molla Kâsım gelür* ⁽²⁴⁾) okuyunca diğerlerini imha etmekten vazgeçmiş. Yûnus, şiirlerinin Molla Kasım adlı bir bilgin tarafından denetime tabi tutulacağına yıllar önce, keramet ürünü beytiyle işarette bulunmuştur. Sezai Karakoç, Molla Kasım adlı âlimin Yûnus'un bizzat kendisi de olabileceğini ifade eder.⁽²⁵⁾

Tatlı dilin, yılanı bile deliğinden çıkaracak bir güce ve sihre sahip olduğunu çok iyi bilen hal ehli Yûnus, sözlerinin kaynağı, değeri ve sözün nasıl söylenmesi gerektiği hakkında şöyle der:

*Emre'm işbu sözi cân içinde söyledi
Söyleyen bî-çâre Yûnus Tabduk*

22 Mustafa Tatcı, *Yûnus Emre Dîvân-Risâletü'n-nushiyye*, İstanbul 2008, s. 38-39.

23 Sezai Karakoç, *Yûnus Emre*, İstanbul 2010, s. 37; Mustafa Özçelik, *Bizim Yûnus*, Eskişehir 2007, s. 127.

24 Mustafa Tatcı, *İşitin Ey Yârenler-Yûnus Emre Yorumları*, İstanbul 2008, s. 28.

25 Karakoç, a.g.e., s. 37.

Emre'm sırrıdır (81/7)

*Varduğumuz illere şol safâlı
gönlüllere
Halka Tapduk manîsin saçduk
elhamdülillah*

*Yûnus bu sözleri çatar sanki balı yağa
katar
Halka metâların satar yüki gevehdür
tuz degül* (166/6)

Şiirlerinde meramını açık bir şekilde ifade eden ve şiirin malzemesi olan sözü yerinde ve gereği kadar söyleyen şair Yûnus Emre'nin başarısının temelinde, sahip olduğu ilham yeteneği kadar kullandığı kelime ve kelimelerden oluşan kelime dizisi (söz)nün büyük payı olduğu bilinir. Dolayısıyla onun iyi bir eğitim sürecinden geçtikten sonra her yönüyle (şekil ve muhteva bakımından) başarılı kabul edilen şiirlerini kaleme aldığı söylenebilir.⁽²⁶⁾

Yûnus'u, yukarıda bahsi geçen tasavvufi eğitiminin yanında, Farsça ve Arapça bilen ve temel İslami kaynakları okuyup iyice anlayabilen medrese eğitimi almış hâl ehli bilge bir derviş şeklinde tanıyıp anlamaya çalışmak gerekir.⁽²⁷⁾

Yûnus, bazı araştırmacılar tarafından okuma yazma bilmeyen (ümmi) bir şair kabul edilse bile onun yaşadığı devrin en önemli iletişim ve eğitim aracı olan şiiri çok iyi kullanarak duygu ve düşüncelerini, sadece kendi yaşadığı zaman ve çevreye değil, aynı zamanda asırlar ötesine ve hatta

26 Yûnus'un Divan ve Risâletü'n-nushiyye adlı iki eserini inceleyen bazı araştırmacılar, onun medrese eğitimi yapmış bilge bir kişi olabileceğini belirterek, ümmi (okuma yazma bilmeyen) olduğu şeklindeki görüşlere pek katılmamaktadırlar: M. Fuad Köprülü *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* (Ankara 1991, s. 271.) adlı eserinde: "Ede bulunan bütün vesikalara göre, Yûnus Emre'yi ümmi bir derviş saymak icabeder." derken diğer taraftan da, Yûnus'un, tam anlamıyla ümmi bir şair olmadığını şöyle ifade eder. "Câhilleri sohbetden her dem süresim gelür." şeklindeki ifadelerinin yanında, mesnevî (Risâletü'n-nushiyye) ve Dîvân yazabilen bir kişinin ümmi olmaması gerekir." (Köprülü, a.g.e., s. 273.) Yunus Emre Şerhleri üzerinde çalışma yapan Necla Pekolcay ve Emine Sevim gibi araştırmacılar da sözü açık söyleyen ve taklit edilemez bir üsluba sahip şair Yûnus'u, ümmi kabul etmezler: "Yûnus'un açık, seçik bir dili; fakat taklit edilemez bir üslubu bulunduğu malumdur. Buna bakarak onu okuma yazma bilmeyen bir ermiş kabul edenler olmuştur. Bu fikre, Yûnus'un şiirlerinde belirttiklerinden deliller getirilmiştir. Vine yazdıklarına veya söylediklerine bakılarak (*Elif okuduk ötürü...*) onun tahsil gördüğü sonucuna varılmıştır. (M. Fuad Köprülü, a.g.e., s. 273; Necla Pekolcay-Emine Sevim, *Yûnus Emre'nin Şahsiyeti ve Yunus Emre Şerhleri*, Yunus Emre'nin Bir Eseriyle İlgili Şerhlerin Yazmaları, Ankara 1991, s. 12.)

27 Köprülü, a.g.e., s. 273.

bütün insanlığa ulaştırmayı başara-bilmiş az sayıda insandan birisidir.

Dinî, tasavvufî ve millî motiflerle beslenen Yûnus'un yaşadığı XIII ve XIV. yüzyıllarda, Anadolu'da ilim dili Arapça, edebiyat dili de Farsça idi. Böyle bir atmosferde şiirlerini söyleyen Yûnus için "Anadolu'da, halk dili Türkçeyi en canlı, en ışıklı ve en sıcak kullanan ilk şairdir." denilebilir. Dolayısıyla Yûnus'un Türkçenin edebiyat ve kültür dili olması için önemli ölçüde katkıda bulunduğu söylenebilir.⁽²⁸⁾

Yûnus'un mensubu bulunduğu Batı Türkçesi'nin ilk dönemi olan Eski Anadolu Türkçesi, XIII, XIV ve XV. yüzyılları kapsamaktadır. Bu devre için, batıdaki Orta Türkçe devresi de denilebilir. Anadolu Selçuklu Devleti, Anadolu Beylikleri ve Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini de içine alan bu devrede, Türkçedeki Arapça ve Farsça unsurlar etkisini arttırmış ve ilerleyen zaman içinde Türkçede yabancı kelimeler daha da çoğalmıştır. Bu dönem, aynı zamanda aruzun da şiirimize yeni yeni girmeye başladığı bir dönemdir.

Yûnus'un şiirlerinin önemli bir kısmının ölçüsü, başlangıçta Türkçenin ses ve hece yapısına pek uymayan aruzdur. Aruzun Türk şiirinde kullanılmaya başlandığı ilk yüzyıllarda diğer şairler gibi Yûnus Emre de şiirlerine, ritim ve ahenk katmak için heceye benzeyen aruz kalıplarını kullanarak aruzlu Türk şiirinin doğuş ve gelişimine hizmet etmiştir. Yûnus'un şiirlerinin önemli bir kısmının aruzla mı yoksa hece ölçüsüyle mi söylendiğini veya aruzun hangi kalıbıyla yazıldığını anlamak için gayret edilmesi gerekir.

Latin, Yunan, Arap ve İran şiiri gibi eski şiirler, hep ölçü ile söylenerek, sözün ritmine önem verilmiştir. Böylece şiirin dizeleri arasında, bir denge oluşturulup birbirine denk düşen ritmik sözler, yan yana getirilerek şiirde musiki meydana getirilmek is-

28 Faruk Kadri Timurtaş, *Makaleler-Dil ve Edebiyat İncelemeleri*, haz. Mustafa Özkan Ankara 1997, s. 236; Ahmet Kartal, *Şiraz'dan İstanbul'a-Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*, İstanbul 2008, s. 256.

tenmiştir.⁽²⁹⁾

Fransızca bir kelime olan ritm, “*şiri veya düz yazıda kelime ve seslerin düzenli olarak belli aralıklarla, kulağa hoş gelecek şekilde, belli bir ölçü ile söylenmesi veya tekrarlanması niteliği, dizem, tartım.*”⁽³⁰⁾ anlamına gelir. Farsça ahenk kelimesi de şiirin temel unsurlarından olup “*uyum, uyuşma, anlaşma (kelimelerin birbiriyle uyuşması)*”⁽³¹⁾ demektir. Yûnus'un şiirlerinde tam anlamıyla mevcut olan bu iki unsurun, onun şiirini ölümsüzleştiren temel öğeler arasında değerlendirilmesi gerekir.

Sözünü unutulmaktan kurtarmak ve şiire yüklediği manaları kalıcı kılabilmek için Yûnus'un da diğer şairler gibi vezin ve kafiye baş vurduğu söylenebilir. Vezin (ölçü) ve kafiye (uyak), şiiri nesirden ayıran unsurlar olup şiirde ritim ve ahengin oluşumuna katkıda sağlayan iki temel öğedir.

Anadolu'da, Türkçe şiir dilinin öncüsü ve kurucusu olan Yûnus, şekilden çok öze önem veren bir şairdir. Tasavvufî konulu şiirlerini, yalın, kolay anlaşılır, akıcı, sürükleyici bir dil ve belli bir şekil disiplini içinde söyleyen Yûnus'un, çok sayıda sufi şairi, şekil ve muhteva yönüyle etkilediği söylenebilir. XV. yüzyıla kadarki Türk edebiyatı özellikle Yûnus ve Mevlânâ'nın açtığı çığırda gelişen bir tasavvuf edebiyatı görünümündedir.⁽³²⁾

Edebî dil olarak Farsça'nın hüküm sürdüğü bir dönemde, bu dilin etkisine teslim olmadan Türkçe şiirler kaleme alan Yûnus, aynı zamanda Türk dilinin sezgisel gücünü de iyi kullanan şuurlu bir dilcidir. Çünkü hakikate ulaşmanın önemli araçlarından birisi de sezgidir. Sevgi ve sezgi eksenli bir anlatı sahibi şair Yûnus'un, Tapduk Emre ve Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin yanında, İranlı mutasavvıf

şairlerden de etkilenip ilham aldığı bilinir.⁽³³⁾

Yûnus'un, Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'nin sohbetlerine katılarak onun söz ve davranışlarından ilham aldığı ve gönül dünyasının onun engin bakışıyla aydınlandığını şu mısralarından öğreniyoruz: *Mevlânâ Hudâvendgâr bize nazar kılalı / Anun görklü nazarı gönlümüz aynâsıdır* (64/4) (Mevlânâ sultanımızın, kutlu bilgi ve sezgisiyle bizimle ilgilenmesi, manevi engin bakış ve ilgisi ile bize ilham vermesi, gönlümüzü ve yolumuzu aydınlatmıştır.)

Hz. Mevlânâ'nın, öğrencisi Yûnus hakkında şöyle dediği rivayet edilir: *“Ulaştığım ilahî makam ve menzillerde, Yûnus adlı Türkmen ulu'sunun izini gördüm.”* Hz. Mevlânâ'nın, Yûnus'un manevî rütbesinin yüksekliğine bu sözleriyle işaret ettiği bilinir.⁽³⁴⁾

Menkıbevi bilgilere göre, Hz. Mevlânâ, Yûnus'a Mesnevi hakkında, ne düşündüğünü sormuş. Yûnus'un bu soruya şöyle cevap verdiği rivayet edilir: *“Ete kemiğe büründüm / Yûnus diye göründüm.”*⁽³⁵⁾ Hz. Mevlânâ'ya verilen anlamlı ve ilginç cevap, bazı araştırmacılar tarafından şüpheli ve doğru bulunmasa da⁽³⁶⁾ Yûnus'un bu sözleriyle, aşağıdaki beytinde de belirttiği gibi kısa, öz ve açık (üryan) söyleyişin önemine vurgu yaptığı söylenebilir.

*Bu bizden önden gelenler ma'nâyı
pinhan dediler*

*Ben anadan doğmuş gibi geldim ki
uryân eyleyem*⁽³⁷⁾

Yûnus, kıymetini bilmeyenlere ve bâtin ilmi (gönül bilgisi)nden habersiz, arif veya âşık olmayan kimsele, ilim sahibi bile olsalar söz söylenilmemesi gerektiği düşüncesindedir. Dolayısıyla söz söyleme, çok büyük sorumluluk gerektiren bir işittir. İyi (pişmiş) söz, söyleyenin yü-

zünü güldürür; kötü (ham) söz de sahibinin paha biçilmez sermayesini yok eder. Bazen bir güzel söz bile insanı zindandan saraya taşıyabilecek bir güce sahip olabilir. Yûnus'a göre, arife çok söz gerekmez; onun için bir işaret yeterlidir:

*Yûnus sen bu gevheri harceyleme
nâdâna*

Bu yolda neler çekdün ol kâne irişince
(309/5)

*İşksuzlara virme öğüt öğüdünden
alur degül*

*İşksuz kişi hayvân olur hayvân öğüt
bilür degül* (157/1)

*Bir kişiye söyle sözi kim manîden
haberi var*

*Bir kişiye vir gönlünü cânında ışk
eseri var* (T. 22/1)⁽³⁸⁾

*Ansuz sözün gör nedür çok söz
hayvan yüküdür*

Ârife bir söz yeter tende gevher varısa
(T. 255/5)

*Kıymetin tuyarısan neye değer işbu
dem*

*Erenlerin manîsin bilmeze satma-
yalar* (T. 55/4)

*Keleci bilen kişinin yüzünü ag ide bir
söz*

*Sözi bişürüp diyenün işini sag ide bir
söz*

*Gel ahî iy şehryârı sözümüzü dinle
bâri*

*Hezâr gevher ü dinârı kara toprak ide
bir söz*

*Kişi bile söz demini dimeye sözün
kemini*

*Bu cihan cehennemini sekiz uçmag
ide bir söz* (102/1-4-5)

İyi (pişmiş, ham olmayan) söz, sahibinin yüzünü ağartır. Söz, sıradan bir kelime olmayıp bir ruh ve candır. İnsan gibi sözün de ruhu vardır. Bunun için İslam kültür ve edebiyatlarında, söz kutsal bir değerdir. Sözlerin en güzeli, ilahî kelimeler (kelam-ı kadim)dir. Güzellik sıralamasında, i-

29 Pala, a.g.e., s. 64-65.

30 Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük, C. II, haz. Hasan Eren-Nezhat Gözaydın-İsmail Parlatır-Talat Tekin-Hamza Zülfiyar, Ankara 1988, s. 1256.

31 a.g.e., C. I, s. 29.

32 Kartal, a.g.e., s. 89.

33 Köprülü, a.g.e., s. 294.

34 Tatci, Yûnus Emre Dîvân-Risâletü'n-nushiyye, s. 48; Şeyhi Süleyman Efendi, *Bohrû'l-Velâye*, Almanya Berlin Kütüphanesi, Nu. 1683, vr. 14b.

35 Tatci, *İşitin Ey Yârenler-Yûnus Emre Yorumları*, s. 29.

36 Karakoç, a.g.e., s. 14.

37 Tatci, Yûnus Emre Dîvân-Risâletü'n-nushiyye, s. 79.

38 Beyitlerden sonra verdiğimiz rakamların (T...) ilki parantez içinde verdiğimiz eserdeki şiir numarasını, ikincisi de beyit numarasını ifade etmektedir. (haz. Faruk K. Timurtaş, *Yûnus Emre Divanı*, Ankara, 1986.)

kinci sırayı da güzel sözü sadaka kabul eden Hz. Muhammed'in sözleri alır. Sıralama diğer peygamberlerin ve veli kişilerin sözleri şeklinde devam eder. Velilerin sözü, onların sözle ilgili kerametleri olarak da algılanır. Güzel söz, Kur'an ahlakının bir gereği olup sahibinin derecesini yükseltir. Şiirlerinde daha çok ilahî aşkı konu edinen Yûnus Emre'yi (39) unutulmaz kılan en önemli özelliği, Kur'an ve hadislerden ilham alarak yazması ve sözün gücüne inanmasıdır. (40)

Yûnus'un sözi şiirden ammâ aslı (dur) kitâbdan

Hadîs ile dinene key (bilgi) sâdık olmak gerek (137/9)

İşk makamı âlîdür ışk kadîm ezeldür
İşk sözünü söyleyen cümle kudret dilidür

Diyen ol işiden ol gören ol gösteren ol
Her sözi söyleyen ol sûret cân menzildir (T. 21/1-2)

Tasavvufi ahlakın Kur'an ve hadislere dayandığı bilinir. Bunun için Yûnus, sözlerinde daima İslam'ın bu iki temel esasına bağlı kalma lüzumunu dile getirir. Yûnus'un tasavvufi ahlak, sabır, kanaat, cömertlik, kerem vb. temel İslami değerlerin ötesinde, daha zahmetli olan aşk, vahdet, tevekkül ve feragat gibi çeşitli tasavvufi konulara da vurgu yaptığı görülür. (41)

Yûnus Emre'nin sözünü etkili kılan en önemli etkenlerden birisi de sözü, önce kendi nefesine söylemesi, söylediği sözlerle öncelikle kendisinin içtenlikle inanması ve sözün ifade ettiği manayı bizzat hayatında yaşamasıdır. Şairin ilham kaynağı olan Kur'an'da bu konuda şöyle buyrulur: "Ey iman edenler! Yapmadığımız şeyleri niçin söylüyorsunuz? Yapmadığımız şeyi niçin yaptığımızı söylersiniz. Yapmadığımız şeyi yaptık demeniz, Allah katında bu büyük azap gerektiren bir iştir." (Saff,

2-3) (42) "Siz kitabı okuyup durduğunuz halde kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığımızı çirkinliğini) Düşünmez misiniz?" (Bakara, 44) (43)

Yûnus bu sözleri çatar halka marifet satar

Kendüsi ne kadar dutar söylediği yalamı gör (22/7)

Sözler eyitdüm diyü Yûnus nükte itmegil

Dahi yigrek eydür var el vardur el üstüne (334/5)

İy Yûnus nükte kılma sözler eydürem diyü

Niçe bilürler vardur el vardur el üstüne (340/6)

Gönül, keşf ve ilhama mazhar olur. Yûnus'un "Çalab'ın tahtı" olarak nitelendirdiği gönül, insanın duyu ve hislerinin merkezi olup ilahî ilhamın tecelli ettiği ve özelliği insan tarafından bilinmeyen bir noktadır. (44) Gönül çağlayanı Yûnus, ilahî ilham ürünü olan sözlerinin cahillere söylenmemesi gerektiğini belirtir:

Yûnus senün sözlerün manîdür bilenerle

Söyleyeler sözünü devr-i zamân içinde (302/18)

Miskîn Yûnus bu sözi kendözinden eyitmez

Hak Çalab viribidi sabâğın dilümüze (311/7)

Yûnus miskîn bu sözi ışk âleminden söyler

Dime bilmedin ana kendözünden katarsın (248/12)

İy sözlerün aslın bilen gel di bu söz kandan gelür

Söz aslını anlamayan sanur bu söz benden gelür

Söz karadan akdan degül yazup okumaktan degül

Bu yürüyen halkdan degül Hâlık avâzından gelür

Ne elif okudum ne cim ne varlıkdandur kelecim

Bilmeye yüz-bin müneccim tâli'üm ne ılduzdan gelür (42/1-3-4)

Baksam seni görür gözüm söylersem sensin sözüüm

Seni gözetmekden dahı yigrek şikârum yok durur (52/2)

Sensin bu gözümde gören sensin dilümde söyleyen

Sensin beni var eyleyen sensin hemin öndin sona (T 12/2),

Yûnus sana tutdı yüzün untdı cümle kendözün

Cümle sana söyler sözün (sensün) söz söyleden bana (8/5)

Yûnus, insanlara doğruyu, güzeli ve hakikati söyleyen, "önce mutasavvif sonra şair" bir aşk, ahlak, düşünce ve gönül insanıdır. Dolayısıyla, onu sadece bir şair görmemek gerekir. Yûnus'un temel hedefi sadece sanat yapmak veya güzel şiir söylemek değildir. Buna rağmen onun sözlerinin feshat bakımından da kusursuz olduğu söylenebilir. Mesela "Derviş gönülsüz gerek" mısraındaki "gönülsüz" kelimesine yüklenen "gönül koymama ve alçak gönüllük" anlamlarının hiç yadırganmadan kabul gördüğü ve içtenlikle benimsendiği bilinir. (45)

Söylediği sözlerin hiçbir söze benzemediğini belirten Yûnus, güzel sözün insanoğluna neler kazandırdığını, söz cevherinin ifade ettiği hakikati şöyle dile getirir:

Sûret söz kanda buldı kanda sözi iş oldı

Sûrete kendü geldi dil hikmetin yoldur (25/3)

Manî berâtın alduk uş gine elümüze
Hak sözi viribidi pâdişâh dilümüze (319/1)

Yûnus şimdi söz yatından söyle sözi gâyetinden

Key sakın o şeh katından seni irag ide bir söz (102/7)

Yûnus, sözlerinin iyi anlaşılması

39 Türkçe bir kelime olan emre, âşik ve müptela anlamlarına gelmektedir. (Türk Dil Kurumu Yeni Tarama Sözlüğü, Ankara, 1983, s. 83.)

40 Talât Sait Halman, "Yûnus Emre'nin Humanizması", Hüseyin Özbay, Mustafa Tatçı, Yunus Emre ile İlgili Makalelerden Seçmeler, Ankara, 1990, s. 161.

41 Köprülü, a.g.e., s. 301-302.

42 Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı (Meâl), haz. Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay, Ankara 1985, s. 550.

43 a.g.e., s. 6.

44 Süleyman Uludağ, "Gönül mod." Tasavvuf Terimleri Sözlüğü, İstanbul 2002.

45 M. A. Yekta Saraç, Klasik Edebiyat Bilgisi-Belâgat, İstanbul 2007, s. 47.

gerektiği hususuna ısrarlarla vurgu yapar. Yûnus'un şiirlerinde geçen kelimeler sadece zahiri anlamlarıyla anlaşılmaya çalışılırsa o zaman menkıbedeki Molla Kasım adlı bilgin kişi (zahit)'nin yaptığı gibi çok yanlış sonuçlar ortaya çıkar. Bunun için Yûnus, ehil olmayan kimselerin, şiirlerini okuyup onların ilk akla gelen sığ anlamlarına göre hareket etmelerini tavsiye etmez. Bu bakımdan onun şiirlerinin doğru şerh edilerek çok iyi anlaşılması gerekir. Şiiri anlamaya çalışırken kelimeleri ilk akla gelen anlamlarıyla düşünmemek ve bu şekilde anlamamak gerekir. Çünkü şair, aynı kelimeye farklı anlamlar yüklemiş olabilir. Bu husus, tasavvufi konuların ele alındığı şiirlerde, daha büyük bir önem arz eder.

Yûnus, kuşdili (gönül dili) ile söylediğini ve bu dili bilmeyenlerin âlim bile olsalar, hâl ehli (arif veya âşık) olmadan şiirlerini anlayamayacaklarını belirtir:

*Biçâre Yûnus'un sözün key âşık gerek anlaya
O kuş dilidür neylesün ol dinlemez ötmeyince (325/7)*

Yûnus'a göre gönül (hâl) dili ile konuşmak ve bu dille konuşulanları anlayabilmek için hâl ehli olmak gerekir. Güzel sözün kıymet ve anlamını da ancak gönül (hal) ehli arifler bilir; sözden anlamayan cahiller, güzel sözdeki hikmeti anlayıp takdir edemezler.

*Yitmiş iki milletün sözünü ârif bilir
Yûnus Emre sözleri dâim usûl degül mi (352/7)*

*Gözsüze fısıldadum sağır sözüm işitmiş
Dilsüz çağırıp söyler dilümdeki sözümü (107/9)*

*Yûnus miskîn anı görmüş eline hem dîvân almış
Âlimler okıyamamış bu manîden tuyan gelsün (230/7)*

*Dertsüzlere benüm sözüm benzer kaya yankusına
Hâldeş bilir hâldeşimin gönündenki şol râzını (359/7)*

Yûnus, doğru söyleyenin üstünlüğünü, yalan söyleyenin de kıyamet gününde yalanından dolayı utanacağından şöyle söz eder:

*Sözi togrı diyene Kulilhak didi Çalab
Bundan yalan söyleyen yarın utanasıdır (29/3)*

Yûnus, gıybet ve gammazlık etmemeyi tavsiye eder:

*İy dostımı düşman dutan gaybet yalan söz söyleme
Bunda gammâzlık eyleyen anda yiri tar olısar (63/2)*

Edebî metinlerin önemli özelliklerinden birisi de söz sanatlarıdır. Söz sanatlarının en önemlilerinden kabul edilen mecaz; sözcükleri gerçek anlamlarının dışında kullanarak söze güzellik, canlılık ve daha etkili bir güç vermek için yapılır. (46) Yûnus'un şiirlerinde, çeşitli söz sanatları (edebî sanatlar)'nın başarılı bir şekilde kullanıldığı görülür. Aşağıdaki beyitte bulunan "taş bağırlu taglar" sözünün, benzetme amacı gütmekten ve engelleyici bir ipucu olmaksızın mecazi anlam (masiva)'da kullanıldığı söylenebilir. Dolayısıyla bu söz, mecazla ilgili edebî sanatlardan kinayeye güzel bir örnek teşkil eder.

*Ben toprak oldum yoluna sen aşuru gözedürsün
Şu karşıma göğüs gerüp taş bağırlu taglar mısın (270/4)*

Yûnus, güzel sözü bal, şeker, cevher ve altın gibi tatlı ve değerli nesnelere; kötü sözü de değersiz nesnelere benzetir ve teşbihlerle, sözün değer veya değersizliğine işaret eder. Teşbih; sözü daha etkili bir duruma getirmek için aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden, benzerlik bakımından güçsüz durumda olanı daha üstün olana benzetme sanatıdır. (47) Yunus, sözünün cevher ve şekerden daha tatlı bir varlık olduğuna şöyle işaret eder:

Gevherdür senün sözün güneşden arı yüzün

Şekerden tatlu sözün her kim gördü utandı (400/3)

Sonuç:

Yûnus, söz sanatlarıyla süslenmiş, her kelimesi inciden daha değerli, her birisi bir hikmet damlası ve daha çok hakiki aşk içerikli gönül diliyle söylenmiş sözlerinin ölümsüzlüğüne inanır. Yûnus'a göre gıybet ve yalandan arındırılmış, anlaşılır ve aşkla maya tutmuş her güzel söz, bitmeyen servettir. Yûnus, büyük çoğunluğu hayret ve mestlik hâlinde söylenen ve "Kullarıma söyle! Sözün en güzelini söyleyinler..." şeklindeki ilâhi emrin yerine getirilmesi şeklinde yorumlanan sözlerinin, sözden anlamayan ve kıymetini bilmeyen insanlara söylenmemesi gerektiği konusuna ısrarla vurgu yapar. Altının kıymetini sarraf bildiği gibi güzel sözün de kıymetini söz ve hâl ehli kimseler bilir. Yûnus'a göre insanoğlu, söylediği her güzel sözün, sonsuz bir hazine, ağzından çıkan inci, ebedî bir cennet meyvesi olduğunu düşünmeli ve buna göre sözünü sarf etmelidir. Baki güzelliğe (dîdâr) talip insan için kişiyi yaratıcısına, yaratıcısını da insana sevdiren ve gönül diliyle söylenen her söz, güzeldir. Bu tür güzel sözler, ruhun gıdası olup tekrar edilmesi de insanı usandırmaz. Bunun dışında hâl haline gelmemiş, gönül diliyle söylenmemiş ve aşktan uzak her söz, dedikodu (güft ü gû, kıl ü kâl)'dan ibarettir.

İnsanlık ailesinde, birlikte yaşama kültürünün oluşabilmesi için Yûnus'un şu sözlerine günümüzde daha çok ihtiyaç duyulduğu söylenebilir: "Söz ola kese savaşı söz ola bitüre başı. / Söz ola agulu aşu balıla yağ ide bir söz." Beyitteki "bitüre başı" ifadesinin, "Güzel sözün, aynı zamanda her türlü bireysel, millî ve evrensel çeşitli problemlere çözüm olabilecek önemli bir güç." şeklinde anlaşılması gerekir. Yûnus'un benzeri çok az bulunan ölümsüz sözlerinin en önemli özelliklerinden birisi de budur.

46 Cem Dilçin, *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*, Ankara 1993, s. 405.

47 a.g.e., s. 405.

Kaynaklar

- CLAUSON Gerard, **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish**, Oxford of the Clarendon Pres, 1972.
- DİLÇİN Cem, **Örneklerle Türk Şiir Bilgisi**, Ankara 1993.
- Diyanet İşleri Başkanlığı, Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı (Meâl)**, haz. Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay, Ankara 1985.
- DOĞAN M. Nur, **Fuzûlî'nin Poetikası**, İstanbul 1997.
- GÖLPINARLI Abdülbaki, **Yûnus Emre Risâlat Al-Nushıyya ve Dîvân, Ön-söz-Lûgat**, İstanbul, 1965.
- HALMAN Talât Sait, "*Yunus Emre'nin Humanizması*", Hüseyin Özbay-Mustafa Tatçı, **Yûnus Emre ile İlgili Makalelerden Seçmeler**, Ankara 1990.
- İPEKTEN Haluk, **Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz**, İstanbul 2005.
- İZ Mahir, **Tasavvuf**, İstanbul 1997, s. 76.
- KAPLAN Ramazan, "*Şiir, Şâir ve Söze Dair*", Esin Sanat, S.40.
- KARAKOÇ Sezai, **Yunus Emre**, İstanbul 2000.
- KARTAL Ahmet, **Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar**, İstanbul 2008.
- Kaşgarlı Mahmûd, **Dîvânü lügâti't-Türk**, İstanbul 2005.
- KESTELLİ Raif Necdet, **Resimli Türkçe Kamus**, haz. Recep Toparlı-Belgin Tezcan Aksu-Canan Selvi Kan-oğlu-Seyfullah Türkmen, Ankara 2004.
- KÖPRÜLÜ Fuad, **Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, Ankara 1991.
- ÖZÇELİK Mustafa, **Bizim Yunus**, Es-kişehir 2007.
- PALA İskender, **Akademik Divân Şiiri Araştırmaları "Yunus Emre'nin Müüşidleri"** İstanbul 2003.
- Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü**, Ankara 1989.
- PEKOLCAY Necla-SEVİM Emine, **Yunus Emre'nin Şahsiyeti ve Yunus Emre Şerhleri, Yunus Emre'nin Bir Eseriyle İlgili Şerhlerin Yazmaları**, Ankara 1991.
- SARAÇ M. A. Yekta, **Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat**, İstanbul 2007.
- Şemseddin Sami, **Sami's Turkish Traditional Dictionary in Turkish-Turkish Arabic Script**, Walumes I-II, Beirut 1989.
- Şeyhî Süleyman Efendi, *Bahrü'l-Velâye*, Almanya Berlin Kütüphanesi, Nu. 1683.
- TATCI Mustafa, **İşitin Ey Yârenler - Yûnus Emre Yorumları-**, İstanbul, 2008.
- Yûnus Emre Dîvân-Risâletü'n-nushıyye**, İstanbul 2008.
- Yunus Emre Dîvânı**, Ankara 1990.
- TİMURTAŞ Faruk K., **Yunus Emre Dîvânı**, Ankara 1986.
- Makaleler-Dil ve Edebiyat İncelemeleri**, haz. Mustafa Özkan Ankara 1997.
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, C. II**, haz. Hasan Eren-Nevzat Gözaydın-İsmail Parlatır-Talat Tekin-Hamza Zülfikar, Ankara 1988.
- Resimli Okul Sözlüğü**, haz. Şükrü Halûk Akalın-Recep Toparlı-Tezcan Aksu, Ankara 2008.
- Yeni Tarama Sözlüğü**, haz. Cem Dilçin, Ankara 1983.
- ULUDAĞ Süleyman, **Tasavvuf Terimleri Sözlüğü**, İstanbul 2002.
- Yusuf Has Hacib, **Kutadgu Bilig II** Çeviri Reşit Rahmeti Arat (TTK Yay.) Ankara 1991-2006.

The Words Of Our Yûnus

Asst.Prof.Dr. Mustafa Güneş

Dumlupınar University, Faculty of Science and Literature,
Department of Turkish Language and Literature, Kütahya

ABSTRACT

Word is accepted as the most valuable entity in our culture and literature. Life can be best explained with beautiful words. For this, word holds an extensive place in Kutadgu Bilig, one of our relics of Islamic era. The word of Yunus, in terms of utterance, meaning and harmony, is perfect. What makes his words effective is alongside with his smooth saying and pleasant expression, his manners constructed upon the morality of the Koran. The word should be carried out by the teller firstly so that it can be effective. Hence, the ones who say they don't, are not welcomed in the Koran.

While searching the effect of the word, the following four elements should especially be considered. By whom, to whom, why and in which manner a word is said? Once analyzed from those aspects, we see that Yunus's words are not after a fashion. It can be said that his lucid words (his poems), exceeding ages, are inspired by spirit universe. Besides, the poetry, in its general meaning, is giving the word the best shape. Therefore, elapsing of the time does not age, devalue or ruin the beauty of his words, on the contrary, increase its value. A word's such resistance against the time is expressed with the wordy "classical" In that way, Yunus takes his place among the Turkish Literature's immortal classics.

The Turkish Language, which is convenient for expressing so many things with few words, lays the groundwork for Yunus's effective and vivid expression and contributed to his words. One of the reasons of Yunus's words' being carried over from generation to generation with great loyalty for seven centuries is that the Turkish Language's intuitive property is reflected on the poetry. In our statement, Yunus's words will be handled in the light of his verses (poems) in his collected poems (divan).

Key Words: Word, The Value of Word, The Word in Yunus Emre's Poetry, Yunus Emre's Divân

The word "word" which has an important place in Turkish culture and literature refers to word that describes an event. The word which is used to define something. Accordance, agreement and decision. Bet. Gossip. "1" group of letters to define something fully. "2" group of letters to define something fully or group of letters to describe something orally or written. "3" Letters which mean something. "4"

In early Anatolian Turkish language age, both Yunus and other poets used a word instead of "word" "keleci" (keleçu). This means speaking with words (kele) in Oğuz language. "1" This word which is written and read as kelecı (gelecı) in XIVth century is forgotten through XVIIth century "2" Kelecı : word. Kelecılı : the one who speaks much and well. "3"

Some parts of Kutadgu Bilig which is the first didactic work of Turkish literature in which Early Turkish nations moral values and Islamic belief is mixed reminds theatrical style and the

importance of the word is underlined as below:

Listen to the word of wise, don't deny it. Don't answer if you aren't asked. If someone says "animal" to anyone who answers a question without being addressed, he may say true. Understand the worth of the language which illuminates men. I see no use of much word. Don't speak much. Solve thousands of word problems with one single word. Word made human sultan. Speaking too much laid heads to the ground as shadows. If the language is valuable, human will also rise. If you speak well, you become immortal. Two things save men from getting old. Good word and good work.

Wise man! If you want to be immortal, your words and work must be good. My aim in praising language so much is to make you understand what word is. Don't compare gold or silver with words. If you use silver, it will end up, if you use your words you can earn silver. Best legacy is word. Keeping the last devise helps you much.

If you say useless words, it brings you harm, if you use in time, it helps you. Word greatly helps a man. If you use it in time men rises. Speaking much doesn't make a man wise, but listening much makes wise. If you use properly it helps you much, bad words are always damage you. If you are going to use right words, use your tongue. If your words are bad keep them in yourself.⁽¹⁾

After Tamerlane read the lines "If that beautiful girl of Shiraz accepts our love, we can grant them Samarkand and Bukhara for just one beauty spot", he ordered Hafız, one of the best known poets of Iran. The poet came to Tamerlane in an ordinary daily dress, and Tamerlane asked "How can you grant Samarkand and Bukhara for just one beauty spot of a girl though we split too much blood to get those cities?" "How generous you are!" Hafız showed his old clothes and "My Sultan! I'm in this dress for that genero-

¹ Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig II*, Translator Resit Rahmeti Arat, Ankara, 1991, p. 23-27; 80-86./Istanbul 2006, p. 116-121; 244-258.

sity." Then, Tamerlane rewarded this generous poet giving 10 bags of gold"⁽²⁾

In Gulistan of Sadi, in a story a sultan orders a captive to be executed. Upon this, captive man tells bad words about sultan. Sadi comments on this event with these words "The one who is going to lose his life, tells what ever he thinks."⁽³⁾

Sheikh of Poet Boys and famous sophist Ibrahim Efendi defines sophism as words becoming actions:

Tasavvuf sûfi kâli hâle tebdîl eyleyendir

Dahi her söz ki söyler âb-ı hayvân olmağa derler⁽⁴⁾

"Sophist! Sophism means words to turn in to action. Those who succeeded in applying sophist words in to their actions give life to dead hearts with their words."⁽⁵⁾

Mehmet Akif underlines in one of his writings that three children get rid of Haccac's tyranny through good words. Haccac who admired those children's good words said that "Teach good words to children. If these three children hadn't said good words, I would have hanged them at once."⁽⁶⁾

Good words honour the owners value. Meaning of life can only be understood through good words. For this reason importance of word is implied in Koran like this: Tell my followers to speak well. Because devil wants to corrupt them. (Isra 53)⁽⁷⁾ Nice words and forgiving is much better than alms." (Bakara, 263)⁽⁸⁾ "God gives example of good word as a nice tree with branches over the sky. (Ibrahim 24-25)⁽⁹⁾

Koran told about poem and poetry "Only a rogue person obeys poets. Can't you see that they wonder in every valley and tell that they did many things though they didn't? Those who always remember god are not among those people. (Şuara 224-227)⁽¹⁰⁾ for those who misuse poetry.

Fuzuli who accepts poetry and speaking good words as gifts of god to human, believes that nice words and poems which have been strengthened with science must be used to protect and rise human values. Science which doesn't serve to moral values and life means nothing. God gave much importance to words which praised him, and created mankind in such a manner that they liked good words. For this reason, in creation of mankind, they always like good words in a poem. Good poems are signs of poet's maturity. Apart from this good words and poems makes people happy with no cost and men gets endless source of happiness.⁽¹¹⁾

Just like every other philosophers and poets, the most important thing of belief, art and philosophical world is good words. Yunus points out the importance of the word which existed with creation:

Söz var kılar gönülü şâd söz var kılar bilişi yâd

Eğer horluk eger izzet her kişiye sözden gelür (42/2)⁽¹²⁾

According to story Yunus Emre is allowed to write poems by his master Tapduk Emre which he defined as "İşk sultânı Tapduk durur Yûnus gedâ bu kapuda / Gedâlara lutf eylemek hem kâidedür sultâna." (294/9) According to some people Tapduk Emre is not a real man, but he is God himself.⁽¹³⁾ Yunus' poems are related to this holy permission. After this Yunus tells everything that come to his mind just like Sadi said.

Yunus carried flat woods for thirty years and said " if wood is not flat, I must not bring it to him" and Tapduk Emre told Yunus "You are free from now on. Word of Hacı Bektasi is fulfilled. And he said tell me whatever you want!" After this Yunus' tongue is unlocked and he began to tell good words.⁽¹⁴⁾ He began to tell good words as valuable as pearls which fertility of his master Tapduk Emre. Sezai Karakoç comments on Yunus' carrying flat woods to his master as being "running up for ideal lines"⁽¹⁵⁾

According to story, Yunus is said to have written over 3 thousand poems. And Ottoman wise man Kasım burnt one thousand of these poems as he thought that they contrast to Sharia and threw one thousand poems into river for the same reason. After he saw Yunus' lines "Don't tell bad words or you may be punished by Kasım"⁽¹⁶⁾ he decided not to destroy all poems. Yunus knew many years ago that his poems would be controlled by Kasım. Sezai Karakoç also underlines that Kasım may be Yunus Emre himself.⁽¹⁷⁾

Yunus knows that good word may even take a snake out of its pit and tells how good word must be said:

*Emre'm işbu sözi cân içinde söyledi
Söyleyen bî-çâre Yûnus Tapduk
Emre'm sırrıdır (81/7)*

*Varduğumuz illere şol safâlı gönüllere
Halka Tapduk manîsin saçduk
elhamdülillah*

*Yûnus bu sözleri çatar sanki balı yağa
katar*

*Halka metâların satar yüki geoherdür
tuz degül (166/6)*

It is known that Yunus Emre was succesfull because it depends on the right and effective words that he used as much as his inspirational ability. For this reason it can be said that he

² Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig II*, Translator Reşit Rahmeti Arat, Ankara, 1991, p. 23-27; 80-86./İstanbul 2006, p. 116-121; 244-258.

³ Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig II*, Translator Reşit Rahmeti Arat, Ankara, 1991, p. 23-27; 80-86./İstanbul 2006, p. 116-121; 244-258.

⁴ Mahir İz, *Tasavvuf*, İstanbul 1997, s. 76.

⁵ Yusuf Has Hacib, *Kutadgu Bilig II*, Translator Reşit Rahmeti Arat, Ankara, 1991, p. 23-27; 80-86./İstanbul 2006, p. 116-121; 244-258.

⁶ Kaplan, p. 6.

⁷ Kaplan, p. 6.

⁸ Kaplan, p. 6.

⁹ Kaplan, p. 6.

¹⁰ Kaplan, p. 6.

¹¹ Kaplan, p. 6.

¹² First number after lines states poem number and second one states line number.. (Yunus Emre *Dîvânı*, prep. Mustafa Tatci, Ankara, 1990.)

¹³ Kaplan, p. 6.

¹⁴ Kaplan, p. 6.

¹⁵ Kaplan, p. 6.

¹⁶ Kaplan, p. 6.

¹⁷ Kaplan, p. 6.

began to write poems after having good education.⁽¹⁸⁾

Besides sophistic education, Yunus must be analyzed in terms of personality that he knew Persian, Arabian languages and Islamic knowledge.⁽¹⁹⁾

According to some researchers say that Yunus was illiterate, he was among very few people to make his poems last much longer even till today by using poems as means of communication and educational tool.

In XIIIth and XIVth centuries in which Yunus made use of religious, sophistic and national motives, in Anatolia, language of science was Arabian and language of literature was Persian. In such an environment Yunus can be named as the most skilful poet to use Turkish folk language in Anatolia. Hence, it can be said that Yunus contributed much to Turkish language to become the language of literature and science.⁽²⁰⁾

Early Anatolian Turkish language which is the first age of Western Turkish language that Yunus used covers XIII. XIV. and XVth centuries. This age can be called Middle Turkish age of West. In this age which covers Seljuq, other Anatolian sultanates and foundation date of Ottoman Empire, Persian effect on language has increased and foreign words in Turkish language greatly increased. This is age is also the age in which meter system entered our poetry.

In early times, metric system of Yunus' poems didn't suit the phonetic and syllable structure of Turkish language. Just like other poets who contributed to the development of metric system, Yunus also served to develop this structure. It is hard to realize which metric system in Yunus' poems is used.

Old poems such as Latin, Greek, Arabian and Persian have always been written in metric system and this system was important. By doing so, those poets tried to make a musical harmony in their poems.⁽²¹⁾

A French word rhythm means "arrangement of words or sounds in a text or poem so as to sound better"⁽²²⁾ Persian word "ahenk" is one of the basic structures of poetry and it means "accordance, harmony"⁽²³⁾ These two structures are available in Yunus' poems and this makes those poems immortal.

To make his words last forever, Yunus also used rhythm in these poems. These are two important points that make accordance and harmony in poems.

Yunus who was the founder and pioneer of Turkish poetry in Anatolia gives more importance to essence than shape. With his fluent, understandable language it can be said that Yunus effected many poets and sophists in terms of shape and content. Turkish literature till XV.th century can be named as the literature developed under the light of Yunus Emre and Mevlana.⁽²⁴⁾

Yunus Emre who wrote Turkish poems in such an age that Persian language suppressed all literature, is also a linguist who used intuitive power of Turkish language skillfully. Because intuition is one of the key steps to reach reality. Yunus who uses love and intuition as main themes of his poems also known to get effected from Persian sophistic poets besides Tapduk Emre and Mevlana Celaleddin Ru-

mi.⁽²⁵⁾

We can learn from lines below that Yunus get effected from the words and style Mevlana Celaddin Rumi : *Mevlânâ Hudâ-venâgâr bize nazar kılalâ / Anun görklü nazarı gönlümüz aynâsıdır* (64/4) (Holy knowledge and intuition of Mevlana sultan enlightened our way.)

It is said that Mevlana told about his student Yunus : In the holy places I reached, I saw the marks of Yunus." From these lines it can be understood that Mevlana stated the level of Yunus with these words.⁽²⁶⁾

According to legendary knowledge, Mevlana asked Yunus what he thought of Mesnevi. Yunus gave this answer: "I am a man of flesh, I am seen as Yunus"⁽²⁷⁾ This answer which is seemed as incorrect according to some researchers can be said that Yunus underlined the importance of brief words with lines below.

Bu bizden önden gelenler ma'nâyı pinhan dediler

Ben anadan doğmuş gibi geldim ki uryân eyleyem⁽²⁸⁾

Yunus thinks that those who are deprived of knowledge and science must not be spoken. For this reason speaking has a great responsibility. Good words make the speaker smile while bad words make the speaker lose every possession. Sometimes good words may have power to take the speaker from prison to palace. According to Yunus, wise man doesn't need many words, a sign is enough for him.

Yünus sen bu gevheri harceyleme nâdâna

Bu yolda neler çekdün ol kâne irişince (309/5)

İşksuzlara virme öğüt öğüdünden alur degül

²⁶ Faruk Kadri Timurtaş *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p.256.

²⁷ Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p.256.

²⁸ Tatci, *Yünus Emre Dîvân-Risâletü'n-nushiyye*, s. 79.

¹⁸ Kaplan, p. 6.

¹⁹ Kaplan, p. 6.

²⁰ Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p. 256.

²¹ Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p. 256.

²² Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p. 256.

²³ Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p. 256.

²⁴ Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p. 256.

²⁵ Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, Istanbul 2008, p. 256.

*İşksuz kişi hayvân olur hayvân öğüt
bilür degül (157/1)*

*Bir kişiye söyle sözi kim manîden
haberi var*

*Bir kişiye vir gönlünü cânında ışk eseri
var (T. 22/1)⁽²⁹⁾*

*Ansuz sözün gör nedür çok söz
hayvan yüküdür*

*Ârife bir söz yeter tende gevher varısa
(T. 255/5)*

*Kıymetin tuyarısan neye değer işbu
dem*

*Erenlerin manîsin bilmeze satma-
yalar (T. 55/4)*

*Keleci bilen kişinin yüzünü ağ ide bir
söz*

*Sözi bişürüp diyenün işini sağ ide bir
söz*

*Gel ahî iy şehryârı sözümüzi dinle bâri
Hezâr gevher ü dinârı kara toprag ide
bir söz*

*Kişi bile söz demini dimeye sözün
kemini*

*Bu cihan cehennemini sekiz uçmag ide
bir söz (102/1-4-5)*

Good words make the speaker smile. Words are not ordinary words, they are souls and life. Just like humans, words have also souls. For this reason, in Islamic culture and literature word has a holy place. The best words are God's words. Then, Prophet Muhammed's words who accepts good words as alms come. This continues with other prophets' words and wise men's words. Good word is requirement of Koran morality and increases the level of the speaker. The most important feature which made Yunus Emre,⁽³⁰⁾ who generally dealt with divine love, immortal is that he made use of Koran verse and hadiths.⁽³¹⁾

29 First number after lines states poem number and second one states line number... (prep Faruk K. Timurtaş, Yunus Emre Divanı, Ankara, 1986.)

30 Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, İstanbul 2008, p. 256.

31 Faruk Kadri Timurtaş, *Investigation of Articles Language and Literature*, prep. Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, İstanbul 2008, p. 256.

*Yûnus'un sözi şiirden ammâ ash
(dur) kitâbdan*

*Hadîs ile dinene key (bilgil) sâdik
olmak gerek (137/9)*

*İşk makamı âlîdür ışk kadîm ezelîdür
İşk sözünü söyleyen cümle kudret
dildir*

*Diyen ol işiden ol gören ol gösteren ol
Her sözi söyleyen ol sûret cân
menzildir (T. 21/1-2)*

It is known that sophistic morality depends on Koran and hadiths. For this reason, Yunus always states that these two elements must always be used. Besides Yunus' sophistic morality, patience, acceptance, generosity and basic Islamic moralities, he strongly uses themes of love and god.⁽³²⁾

What makes Yunus' word more powerful is that he believes his own words and applies these in his own life. In Koran which is the basis of inspiration of a poet, these words are said : *You believers! Why do you talk about things that you didn't? Why do you do this? If you say I did, though you didn't, this is very wrong in God's level.* (Saff, 2-3)⁽³³⁾ *Though you read the book yourselves, do you forget yourselves and order the other people to be good?* Don't you think this is wrong? (Bakara, 44)⁽³⁴⁾

*Yûnus bu sözleri çatar halka marifet
satar*

*Kendüsi ne kadar dutar söylediği
yalamı gör (22/7)*

*Sözler eyitdüm diyü Yûnus nükte
itmegil*

*Dahi yigrek eydür var el vardur el
üstüne (334/5)*

*İy Yûnus nükte kılma sözler eydürem
diyu*

*Niçe bilürler vardur el vardur el
üstüne (340/6)*

32 Faruk Kadri Timurtaş *Investigation of Articles Language and Literature*, prep Mustafa Özkan Ankara 1997, p. 236; Ahmet Kartal, *Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul*, İstanbul 2008, p. 256.

33 Department of Religious Affairs *Koran and Turkish Translation*, prep. Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay, Ankara 1985, p. 550.

34 Atay-Kutluay p. 6.

Heart witness discovery and inspiration. Heart which is named as Throne of Çalab" is an unknown point to human where the center of human feelings and intuition is.⁽³⁵⁾

Heart waterfall Yunus says that his words which are the products of divine inspiration must be addressed to illiterate people:

*Yûnus senün sözlerün manîdür
bilenlere*

*Söyleyeler sözünü devr-i zamân içinde
(302/18)*

*Miskîn Yûnus bu sözi kendözünden
eyitmez*

*Hak Çalap viribidi sabâğın dilümüze
(311/7)*

*Yûnus miskîn bu sözi ışk âleminden
söyler*

*Dime bilmedin ana kendözünden
katarsın (248/12)*

*İy sözlerün aslın bilen gel di bu söz
kandan gelür*

*Söz aslını anlamayan sanur bu söz
benden gelür*

*Söz karadan akdan degül yazup
okumaktan degül*

*Bu yürüyen halkdan degül Hâlîk
avâzından gelür*

*Ne elif okudum ne cim ne varlıktan-
dur kelecim*

*Bilmeye yüz-bin müneccim tâli'üm ne
ılduzdan gelür (42/1-3-4)*

*Baksam seni görür gözüm söylersem
sensin sözüm*

*Seni gözetmekden dahı yigrek şikârum
yok durur (52/2)*

*Sensin bu gözümde gören sensin
dilümde söyleyen*

*Sensin beni var eyleyen sensin hemin
öndin sona (T12/2)*

*Yûnus sana tutdı yüzün umtdı cümle
kendözün*

*Cümle sana söyler sözün (sensün) söz
söyleden bana (8/5)*

Yunus is a human, first sophist

35 Süleyman Uludağ, "Gönül mad." *Dictionary of Sophism Terms*, İstanbul 2002.

then poet, who directs people to goodness, beauty, reality, love, morality. For this reason he must not be just seen as a poet. His main aim is not only to write good poems or make art. Despite this, his words may still be stated as perfect. For example in lines "Deruvish must be heartless" heartless means a person who is modest and this is easily understood and accepted by everyone.⁽³⁶⁾

Yunus states that his words do not resemble with other words and also underlines that good words make human to gain every power with these lines:

*Sûret söz kanda buldı kanda sözi iş oldı
Sûrete kendü geldi dil hikmetin
yoludur (25/3)*

*Manî berâtin aldık uş gine elümüze
Hak sözi viribidi pâdişâh dilümüze
(319/1)*

*Yûnus şimdi söz yatından söyle sözi
gâyetinden
Key sakın o şeh katından seni irag ide
bir söz (102/7)*

Yunus insists that his words must be analyzed and understood well. If you just see direct meanings of words then, his words about Molla Kasim would mean very bad things. For this reason Yunus gives advice to those who just read and understood the surface meaning of poems not to read his words. For this reason his poems must be understood well. Words must not be understood according to their first surface meaning. Because poet may have loaded several deep meanings to that word. This situation is much more important in sophistic poems.

Yunus states that he wrote his poems with his heart language and those people who don't know this language will not understand his poems even if they are wise people.

*Bîçâre Yûnus'un sözün key âşik gerek
anlaya
O kuş dilidür neylesün ol dinlemez*

ötmeyince (325/7)

According to understand the language of heart and speak in heart language, one must be competent in this point. Only wise man of heart can understand the language of heart, those illiterate people will not understand and appreciate the value of good words.

*Yitmiş iki milletün sözünü ârifbilür
Yûnus Emre sözleri dâim usûl degül
mî (352/7)*

*Gözsüze fışıldadım sağır sözüm
işitmiş
Dilsüz çağırıp söyler dilümdeki
sözümü (107/9)*

*Yûnus miskîn anı görmüş eline hem
dîvân almış
Âlimler okıyamamış bu manîden
tuyan gelsün (230/7)*

*Dertsüzlere benüm sözüm benzer kaya
yankusına
Hâldeş bilür hâldeşimin gönlindeki
şol râzımı (359/7)*

Yunus states good word speakers superiority and mentions about the shame of bad word speakers on judgement day:

*Sözi togrı diyene Kulilhak didi Çalab
Bundan yalan söyleyen yarın
utanasıdur (29/3)*

Yûnus, gıybet ve gammazlık etmeyi tavsiye eder:

*İy dostını düşman dutan gaybet yalan
söz söyleme
Bunda gammâzlık eyleyen anda yiri
tar olsar (63/2)*

Another important feature of literal works is stylistics. Metaphor which is the most important figure of speech is used to place a deep meaning into a word and make language more powerful.⁽³⁷⁾ It is seen that in his poems, Yunus uses various figures of speech successfully. In the lines below the word "tas bağırılı taglar" is used as metaphor without any other intention

of resemblance. For this reason this word is a good example of allusion which is one of the figures of speech.

*Ben toprak oldum yoluna sen aşuru
gözedürsün
Şu karşıma göğüs gerüp taş bağırılı
taglar mısın (270/4)*

Yunus resembles good words to valuable things such as honey, sugar, ore or gold and resembles bad words worthless material and with figures of speech he points out whether a word is valuable or worthless by making comparisons. Comparison is a figure of speech which is used to compare two things and resemble lower leveled thing to upper leveled thing.⁽³⁸⁾ Yunus states that word is much more sweet than ore or sugar with these lines:

*Gevherdür senün sözün güneşden arı
yüzün
Şekerden tatlu sözün her kim gördü
utandı (400/3)*

Conclusion

Yunus believes the immortality of words which are embellished with various figures of speech, more valuable than pearls. According to Yunus every single word which is purified of lie and gossip is the basis of endless wealth. Yunus insists that his words must not be addressed to illiterate people as some people think that he just did these to fulfill the holy order "Tell my people. They shall speak best words". As goldsmiths know value of gold, wise man knows value of words. According to Yunus everyone must regard their own words as fruits from heaven and must speak according to this. Every word which is told with heart language is good. These kinds of words are food of soul and people who do not get sick of hearing these words repeatedly. Apart from this, every word which is not told by heart language is either bad word or gossip.

In human being family, to create

36 M. A. Yekta Saraç, *Classical Literature Knowledge*, İstanbul 2007, p. 47.

37 Cem Dilçin, *Turkish Poetry with Examples*, Ankara 1993, p. 405.

38 Dilçin, p. 405.

culture of living together, Yunus' words are much more meaningful nowadays:: "A word may cease fire/A word end a head /A word may make poisonous food honey. "End a

head" word in these lines mean that good words not only solve individual problems but also resolve national and universal matters. This is one of the most important characteristics of

Yunus's poems which is seen rarely in the world literature.

Bibliography

CLAUSON Gerard, **An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish**, Oxford of the Clarendon Press, 1972.

DİLÇİN Cem, **Turkish Poetry with Examples**, Ankara 1993.

Department of Religious Affairs Koran and Turkish Translation, prep. Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay, Ankara 1985.

DOĞAN M. Nur, **Policy of Fuzuli**, İstanbul 1997.

GÖLPINARLI Abdülbaki, **Yûnus Emre Risâlat Al-Nushîyya ve Dîvân, Introduction-Lûgat**, İstanbul, 1965.

HALMAN Talât Sait, "Humanism of Yunus Emre", Hüseyin Özbay-Mustafa Tatçı, Selections from articles about **Yûnus Emre**, Ankara 1990.

İPEKTEN Haluk, **Metric systems of early Turkish Literature**, İstanbul 2005.

İZ Mahir, **Sophism**, İstanbul 1997, s. 76.

KAPLAN Ramazan, "Poem, Poet and About Words", Esin Sanat, S.40.

KARAKOÇ Sezai, **Yunus Emre**,

İstanbul 2000.

KARTAL Ahmet, **Researches over Turkish- Persian culture geography from Shiraz to Istanbul**, İstanbul 2008.

Kaşgarlı Mahmûd, **Dîvânü lügâti't-Türk**, İstanbul 2005.

KESTELLİ Raif Necdet, **Visual Turkish Kamus**, prep.. Recep Toparlı-Belgin Tezcan Aksu-Canan Selvi Kanoğlu-Seyfullah Türkmen, Ankara 2004.

KÖPRÜLÜ Fuad, **First Sophists in Turkish literature.**, Ankara 1991.

ÖZÇELİK Mustafa, **Our Yunus**, Eskişehir 2007.

PALA İskender, **Academic Researches of Divan Poetry**. İstanbul 2003.

Dictionary of Encyclopedic Divan Poetry. Ankara 1989.

PEKOLCAY Necla-SEVİM Emine, **Personality of Yunus Emre** Ankara 1991.

SARAÇ M. A. Yekta, **Classical Literature Knowledge**. İstanbul 2007.

Şemseddin Sami, **Sami's Turkish Traditional Dictionary in Turkish-Turkish Arabic Script**, Walumes I-II, Beirut 1989.

Şeyhî Süleyman Efendi, **Bahrü'l-Velâye**, Almanya Berlin Kütüphanesi, Nu.1683.

TATCI Mustafa, **İşitin Ey Yârenler - Yûnus Emre Yorumları-**, İstanbul, 2008.

Yûnus Emre Dîvân-Risâletü'n-nushîyye, İstanbul 2008.

Yunus Emre Dîvân, Ankara 1990.

TİMURTAŞ Faruk K., **Yunus Emre Dîvân**, Ankara 1986.

Investigations of Articles Language and Literature. Mustafa Özkan Ankara 1997.

Turkish Language Foundation Turkish Dictionary, C. II, prep. Hasan Eren-Nevzat Gözaydın-İsmail Parlatur-Talat Tekin-Hamza Zülfikar, Ankara 1988.

Visual School Dictionary, prep.. Şükrü Halûk Akalın-Recep Toparlı-Tezcan Aksu, Ankara 2008.

New Scanning Dictionary, prep.. Cem Dilçin, Ankara 1983.

ULUDAĞ Süleyman, **Dictionary of Sophism Terms** İstanbul 2002.

Yusuf Has Hacib, **Kutadgu Bilig II** Translator Reşit Rahmeti Arat (TTK Yay.) Ankara 1991-2006.

Der Wort Von Unsere Yûnus

Ass.Doç.Dr. Mustafa Güneş

Dumlupınar Üniversitesi, Facultät für Naturwissenschaften,
Türkische Sprache und Literatur Abteilungslehrer, Kütahya

ÜBERLICK

Die Phrase, die als Folge von Worten beschrieben wird, welches einen Gedanken lückenlos wiedergibt, hat einen wichtigen Platz in der Türkischen Kultur und Literatur. Das Leben gewinnt durch schöne Phrasen an Bedeutung. Hierfür wurde in Kutadgu Bilig, einer unserer Vorfahren-Werke aus der islamischen Epoche, die Phrase umfassend behandelt. Die Phrasen von Yunus sind im Hinblick auf ihre Rhetorik, Bedeutung und Harmonie, tadellos. Was seine Phrasen so effektiv macht sind neben seiner Aussprache und schönen Ausdruck auch, dass er den Moral des Kor'an's sich als Prinzip eignete. Damit eine Phrase wirksam ist, muss sie in erster Linie von dem der es sagt ausgeführt werden. Aus diesem Grund wurden Personen, die Bemerkungen aus dem Kor'an gaben, was sie selbst jedoch nicht ausführten, nicht gut empfangen.

Bei der Studie vom Wirkung der Phrase sollten vor allem diese 4 Bestandteile beachtet werden: Wer hat wem, warum und in welcher Lage die Bemerkung etwas geäußert? Wenn wir die Phrasen von Yunus in diesen Hinsichten studieren, sehen wir dass diese keine "solala" Bemerkungen sind. Es kann gesagt werden, dass er seine Epochen überschreitenden scharfsinnigen Phrasen (Gedichte) mit Sprache des Herzens, sich von dem Reich der Bedeutungen inspirierend, um dessen moralische Werte zu verstärken, für die Bedürftigen vorträgt. Poesie, ist die Aufgabe, der Bemerkung einen schönen Stil zu verleihen. Wie die Schönheit der echten Poesie im Laufe der Zeit nicht ruiniert wird, steigt auch stets sein Wert. Die Widerstreben einer Phrase gegen die Zeit und Fortführung seiner Schönheit, wird mit dem Begriff Klassiker bezeichnet. Die Phrasen von Yunus, dessen Werte im Laufe der Zeit noch stiegen, nahmen ihren Platz in den türkischen Klassikern.

Türkisch, welches erlaubt mit wenigen Wörtern vieles zu verbildlichen, ermöglichte Yunus den effektiven, einfachen Ausdruck und trug zur Entstehung der selten anzutreffenden Gedichte bei. Ein weiterer Grund dafür, dass die Phrasen von Yunus 7 Jahrhunderte lang von Generation zu Generation weitergereicht wurden ist es, dass die intuitive Macht-besonderheit des türkischen, sich in der Poesie reflektieren konnte. In unserem Artikel werden die Worte (Phrasen) von Yunus, im Licht der Zweizeiler, welche im Divan vorkommen, behandelt.

Schlüsselwörter: Phrase, Die Bedeutung der Phrase, Die Phrase in Yunus Emre's Poetry, Yunus Emre's Divan

Das Wort *Bemerkung*, welches in der türkischen Kultur und Literatur eine wichtige Rolle trägt, wird in Wörterbüchern so beschrieben: "Aus Schriftzeichen und Vokabeln entstandene, auf etwas deutende Wort, Phrase. Aus Wörtern entstandene, zu Ausdruckszwecken nützliche Gerede, Bemerkung, Phrase. Nachricht, Botschaft, Gerücht. Einvernehmen, Vertrag, Zustimmung, Urteil. Erwähnung. Klatsch, Tratsch, Geschwätz. Allgemeines eindringen"⁽¹⁾ "Einen Gedanken lückenlos beschreibende Wortgruppe, Gerede, Bemerkung, Phrase."⁽²⁾ Wortgruppe, die einen Gedanken lückenlos beschreibt; Wortgruppe, die sich dazu eignet einen Thema schriftlich oder wörtlich zu erklären.⁽³⁾ Aus Schriftzeichen,

Vokabeln und Nativen entstandene Phrase, Bemerkung, Wort, Nachricht, gerücht, die auf eine Bedeutung deutet.⁽⁴⁾

Auch dem verbreitet benutzten Wort *keleci* (*keleçü*), welches in der anatolisch türkischen Phase gleichbedeutend benutzt wurde, wie das von Yunus und anderen Dichtern benutzte Wort "Phrase"; wurden ähnliche Bedeutungen gemessen: In der Oğuz Dialekt, mit Vokabeln erzählen, reden.⁽⁵⁾ Rede, gegenseitige Gerede (*kele-*: reden). In den Texten vom XIV. Jh. als *keleçi* geschriebene und gelesene Wort, wurde ab dem XVII. Jh. in Vergessenheit geraten.⁽⁶⁾ *Keleci* (*geleci*): Bemerkung, Wort, Gerede. *Keleçilü*: Der viel und harmonisch sprechen-

de.⁽⁷⁾

In manchen Abschnitten der Kutadgu Bilig, dem ersten Erbstück der islamischen Periode und ersten didaktischen Werk des türkischen Literaturs, worin mit einem alt-Türkischen Staats- und Morals-Verständnis, die islamischen Glauben und Werte synthetisiert werden; wird stellenweise in einen gegenseitigen Dialog- und theatralischem Stil erinnernde weise, die Bedeutung der Bemerkung so betont:

Gehorche dem Wort des Belesenen; widersprich ihm nicht. Sprich nicht bevor du gefragt wirst. Wenn einer jemanden, der ohne gefragt zu werden, zu Wort kommt; als "Vieh" bezeichnet, liegt er im Recht. Schätze den *schönen*⁽⁸⁾ Ausdruck, welcher den Menschen erleuchtet. Ich habe keinen nutzen gesehen von vielen Worten. Sprich nicht viel. Löse den Knoten von tausenden Bemerkungen, in einer

1 Şemseddin Sami, *Sami's Turkish Traditional Dictionary in Turkish-Turkish Arabic Script*, Walumes I-II, Beirut 1989, s. 745-746.

2 *Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük*, C. II, haz. Hasan Eren-Nezhat Gözaydın-İsmail Parlatır-Talat Tekin-Hamza Zülfikar, Ankara 1988, s. 1335.

3 *Türk Dil Kurumu Resimli Okul Sözlüğü*, haz. Şükrü Halûk Akalın-Recep Toparlı-Belgin Tezcan Aksu, Ankara 2008, s. 1194.

4 Raif Necdet Kestelli, *Resimli Türkçe Kamus*, haz. Recep Toparlı-Belgin Tezcan Aksu-Canan Selvi Kanoğlu-Seyfullah Türkmen, Ankara 2004, s. 440.

5 Kâşgarlı Mahmûd, *Dîvânü lügâti't-Türk*, Istanbul 2005, s. 301.

6 Gerard Clauson, *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford of the Clarendon Press, 1972, s. 716.

einzigem Bemerkung. Der Mensch wurde durch die Bemerkung, der Herrscher. Viele Bemerkungen haben den Haupt wie einen Schatten auf den Boden niedergeschlagen. Benutze die schöne Sprache; wenn die Sprache schön ist, steigert es die Person. Durch schöne Phrasen wirst du unsterblich. Der Mensch rettet sich durch zwei Dinge vom Altern: Das eine sind gute Taten, das andere durch gute Worte.

Belsene Person! Wenn du unsterblichkeit wünschst, sollst du gute Taten und Worte vollbringen. Meine Absicht, dass ich die Sprache so sehr lobe liegt darin, dir zu erklären was die Phrase ist. Wenn ich dir Silber und Gold vermache, halte diese nicht äquivalent mit Wörtern. Silber wird bei Nutzung aufgebraucht; dadurch dass du aber Worte nutzt kannst du Silber verdienen. Von Mensch zu Mensch werden Worte hinterlassen; es hat viele nutzen das vermachte Wort einzuhalten.

Das Wort kann schaden wenn es unüberlegt geäußert wird; gelungene Worte bringen jedoch nutzen. Des Bemerkungs nutzen ist gross. Wenn die Bemerkung gelungen eingesetzt wird, steigert es den Diener Gottes. Man wird nicht allwissend durch viele Worte; durch zuhören jedoch bekommt der allwissende einen hohen Rang. Wenn dir Bemerkung richtig ist, bringt es viele nutzen; schräge Worte dagegen sind stets schlecht. Dein Mund sollte sich nur dann bewegen, wenn deine Worte richtig sind. Wenn sie dagegen schräg sind, solltest du sie verbergen.⁽⁹⁾

Timur, der von Hâfiz; dem großen iranischen Poeten, der die Macht der

⁸ Fesahat bedeutet im Literatur, ganz im offen, deutlich, rein und Sauber, die Aussprache der Wörter ist sehr deutlich und man kann es klingelt flüssig und deutlich. Der Nachweis dieser und die Sprache der Worte nach den Regeln des Meisters zu sehen, die weit verbreitete Nutzung von Literaten verabschiedet. Fasih, ein Versprechen, ein wertvolles Mittel sein im Hinblick auf die Beherrschung. Ebenfalls ist auch der wichtigsten Voraussetzungen. Interessiert sich einzel oder als gruppen der Aussprache. Ein Ort des Denkens und Fühlens, rechtzeitig, klar und fließend der Sprache, die Bedeutung, welche die Beredsamkeit, die einzige, nicht in Worten ausdrücken interessiert ist, Wörter im Satz, wird zusammen mit Ausdruck ihre Bedeutung diskutiert (M. A. Yekta Saraç, *Klasik Edebiyat Bilgisi Belâgat*, Istanbul 2007, s. 36-37.) Fesahat in anderen Bedeutungen: "Sözün, ritim, ahenk, anlam vb. açılardan kusursuz olması; düzgün söyleyiş, açık ve güzel söz." (Das Wort, als Rhythmus, Harmonie, Sinn, und so weiter. Winkel, perfekt zu sein; richtigen Diktion, klar und schön zu sagen.) ist es ausgedrückt.

⁹ Yusuf Has Hacıb, *Kutadgu Billig II*, Çeviri Reşit Rahmeti Arat, Ankara, 1991, s. 23-27; 80-86./Istanbul 2006, s. 116-121; 244-258.

Worte betonte und mit dem heutigen Türkisch als: "Wenn die Schönheit von Shiraz uns Komplimente macht, unser Herz besänftigt, unsere Liebe annimmt, vergeben wir Semerkand und Buchara für den Leberfleck auf ihrer Wange." außgedrückte Zweizeiler laß, ließ Hâfiz einberufen. Timur sagte dem Poeten, der ohne angemessene Kleidung vor den Herrscher erschien: "Wir haben bei der Eroberung von Semerkand und Buhara so viel Blut ergossen. Und du willst diese schönen Sätze für einen Leberfleck eines Schönheits aufgeben. Was für eine Gebefreudigkeit?". Daraufhin antwortete Hâfiz, auf seine Kleidung deutend: "Mein Sultan! Genau wegen dieser Gebefreudigkeit befinden wir uns in diesem Status.". Timur sagte: "Gibt diesem Poeten 10 Säckchen Gold." und belohnte ihn somit.⁽¹⁰⁾

Auch in einer Erzählung von Saadî's Gülistan befahl der Sultan die Hinrichtung eines Gefangenen. Daraufhin fing der Gefangene an, unangebrachte Bemerkungen über den Sultan zu äußern. Saadî, kommentierte die Äußerungen des Gefangenen so: "Der, dessen Leben zuneige geht, schüttet seine Seele aus."⁽¹¹⁾

Der berühmte Sufist und Poet Oğlanlar Scheich İbrahim Efendi, beschreibt den Sufism, welches eher das Stand des Wissens als das Wort-Wissen ist; als Übergang vom Wort zum Stand des Wissens:

Tasavvuf süfi kâli hâle tebdîl eyleyendir
Dahi her söz ki söyler âb-ı hayvân olmağa derler ⁽¹²⁾

(=der Sufism Mystiker ist Umwandler des Wortes ins Stand des Wissens

Man sagt das Wort des Allwissenden ist das ewige Wasser)

"Hey Mistiker! Sufismus ist die Wandlung der Phrase (Wort) ins Stand des Wissens (Verzückung, Begeisterung, Frische, Erregung und Verhalten)⁽¹³⁾ Die Sufism allwissenden Weisen, dessen Ph-

¹⁰ Ramazan Kaplan, "Şîr Şair ve Sözce Dair" *Esin Sanat*, S. 40, s. 6.

¹¹ Kaplan, erwähnt in Artikel s. 8.

¹² Mahir İz, *Tasavvuf*, Istanbul 1997, s. 76.

¹³ İskender Pala 'Hal mad' *Enzyklopädischen Wörterbuch der Diwan-Dichtung*, Ankara 1989 9.

rasen sich in verhalten umwandeln; erfüllen durch ihre geäußerten Worte, tote Seelen mit Leben."

Mehmet Akif deutet in einem seiner Artikel auf die Befreiung von drei schuldigen Kindern, von der Grausamkeit des Haccac, auf Grund der Schönheit ihrer Äußerungen. Haccac, der die Begabung der Kinder, sich schön auszudrücken bewunderte, sagte denen in seinem Assemblée folgendes: "Lehrt euren Kindern den schönen Ausdruck. Wären diese Kinder nicht welche, die von Literat und schönen Phrasen versetzen, hätte ich jetzt alle drei enthaupten lassen."⁽¹⁴⁾

Schöne Phrasen, steigern den Wert seines Äußerers. Des Lebens Bedeutung, welches das wertvollste Bestand ist, kann nur durch einer schönen Phrase verstanden und erklärt werden. Hierfür wurde in Kor'an die Wichtigkeit der Phrase so betont: "Sage meinen gläubigen Dienern, sie sollen in schönster Weise sprechen. Genau genommen will der Satan ihre Beziehungen zueinander verstricken... (İsra, 53)"⁽¹⁵⁾ "Eine schöne Bemerkung und Vergebung ist besser als eine Hingebung gefolgt von Qualen... (Bakara, 263)"⁽¹⁶⁾ "Siehst du nicht wie Gott, eine schöne Bemerkung vergleichend mit einem anmutsvollen Baum (welcher mit der Gestattung Gottes immer Früchte trägt), dessen Wurzel stark ist und Äste in den Himmel ragen; einen Beispiel gibt? (İbrahim, 24-25)"⁽¹⁷⁾

Die Warnung des Kor'an's über Poetrie, was die Prägung-Kunst ist der Phrase den schönsten Ausdruck zu verleihen; und dem Dichter: "Nur Unbändige befolgen die Dichter. Siehst du nicht, dass sie in allen Tälern verwirrt herumlaufen und nicht vollbrachte Taten als vollbracht zeigen? Die, die den Gott viel gedenken, sind die anderen. (Şuara, 224-227)"⁽¹⁸⁾ sind für Menschen, die die Poesie für unheile Zwecke nutzen.

Gedicht Schreiben und ein freundliches Wort zu sagen, wie ein Talent gegeben, um die Menschheit von

¹⁴ Kaplan s.6 erwähnt in Artikel

¹⁵ Regionale behörde, und die türkische Übersetzung des Koran, haz. Hüseyin Atay-Yaşar Kutluay, Ankara 1985: 286.

¹⁶ erwähnt in Artikel s.43

¹⁷ erwähnt in Artikel s.257

¹⁸ erwähnt in Artikel s.375

Gott, dass XVI vergangene Ewigkeit akzeptiert. Fuzuli Jahrhundert von einem großen Meister der Dichter, die Grundlage für gute Worte und Gedichte mit dem Wissen verstärkt, sollte die menschlichen Werte auf den Schutz und Erhöhung verwendet werden. Die Bildung eines tugendhaften Lebens, nicht die moralischen Werte und dient nicht der Verherrlichung der Wissenschaft, ein freundliches Wort und Gedicht ist ausdrückens Wert. Gott identifiziert sich viel Aufmerksamkeit auf die schönen Worte, und hat eine Welt geschaffen, von Menschen, die das schöne Versprechen zu genießen. Daher bei der Schöpfung der Menschen, gibt es immer eine Tendenz zur Gedicht und schöne Wörter.

Wissenschaft Produkt, das schöne Gedicht, nahm der Dichter Indikator der Reife. Menschen, mit Gedicht und ein freundliches Wort, kann ohne Kosten aufgrund von Veräußerungsgewinnen sich glücklichen. (19)

Wie jeder Mann von Einsicht und Vertrauen in der Welt der Dichter, auch Yunus meint; Kunst und Philosophie im Herzen der schönen Versprechen der wichtigste Faktor ist. Der Beginn der Schöpfung (Bezmi-Ezel), die in Form von Worten bestehen, dass ihr die schönsten Werke der Gedicht, die immer eine große spirituelle Reichtum und Ruhm der Tatsache, dass die Gelegenheit ist, so spricht Yunus Emre wie folgt an:

*Söz var kılar gönüli şâd söz var kılar
bilişi yâd
Eğer horluk eger izzet her kişiye
sözden gelür (42/2)(20)*

Nach Epics, Yunus Emre Gedichte zu erzählen die Erlaubnis des Sultans, ist von sein Lehrer Tapduk Emre zur Yunus Emre vor einen Parlament gegeben wurde. Wie die einige Wissenschaftler erwähnen das Tapduk Emre, ein historische Person ist die lebte, des Höchsten Schöpfers vor ihm niedern. (21) Yunus 'Gedichten zu sa-

gen, viele Dinge im Leben, wie zum Beispiel die Erlaubnis auf den göttlichen basiert. Danach, der Gedicht -meister Yunus, dichtet wie ein Sklave der Geschichte.

Der Meister Yunus, nach 30 jährige Dinstes sagte: "Auch die Kurve des Holzes sollte nicht dazu führen." zur Tapduk Emre, kehrte sich zur Yunus und sagte: "Yunus! Nun öffnet sich dein Mund. Haci Bektas-i Veli Versprechen wurde erfüllt. Halte es nicht in dir, sag es!" Yunus Emre begann, gute Worte zu sagen und die Sprache ist entsperret. (22)

Yunus Emre, mit Hilfe von Tapduk Emre, gilt als wertvoller als Perlen in seinem Leben genommen hat das Prinzip der guten Worte zu sagen. Sezai Karakoç, interpretierte Yunus Emre's 30 jährliche Dienste mit: "Stabilität, ein vollwertiges Schüler, und des Folgen nach einer idealen ästhetischen Sensibilitätlinien". (23)

Nach Yunus Emre, sagte Yunus Emre mehr als dreitausend Gedichte. Molla Kasim von einem osmanischen Gelehrten, tausende von Gedichten der Begründung, dass ein Großteil der Möglichkeit eines Missverständnisses verbrannt, Tausende von ihnen durch das Werfen in des Wassers, aus dem gleichen Grund zerstört. Da er hörte das Yunus die zurecht ausspricht, verzichtet er die andere Gedichte zur vernichten. Yunus wusste das seine Gedichte mahl unter Aufsicht von eines Gelernten Namens 'Molla Kasim' (Deroiş Yûnus bu sözi eğri büğrü söyleme/ Seni sîgâya çeken bir Molla Kâsım gelür

(Deroiş Yûnus bu sözi eğri büğrü söyleme/ Seni sîgâya çeken bir Molla Kâsım gelür (24) dichten darf. Sezai Karakoç, behauptete auch das Yunus so Wissenschaftlich Dichten wird wie der Molla Kasim. (25)

Yunus Emre, der wissen von gute Sprache, wie Wort über die gesagt

werden sollte, sagt er:

*Emre'm işbu sözi cân içinde söyledi
Söyleyen bî-çâre Yûnus Tabduk Emre'm sırrıdır (81/7)*

*Varduğumuz illere şol safâli gönüllere
Halka Tapduk manîsin saçduk elhamdülillah*

*Yûnus bu sözlere çatar sanki balı yağa
katar
Halka metâların satar yûki geherdür
tuz degül (166/6)*

Seine Gedichte, deutlich zum Ausdruck gebracht und erwähnt in dem Gedicht, das Material ist, sagt man, so auf der Grundlage des Erfolgs des Dichters Yunus Emre, die Fähigkeit von Wörtern zu begeistern, Wort und Wörter ist wie der größte Teil bekannt. Daher kann jeder Aspekt seiner besten nach einem Training-Prozess (in Bezug auf Form und Inhalt), sagte, dass die erfolgreiche Annahme der Gedichte geschrieben werden. (26)

Yunus Emre's, der oben genannten Ausbildung sowie Sufi, Persisch und Arabisch sprechen und gründlich lesen und verstehen ist grundlegende Quellen des islamischen Madrasa-geladete Menschen von einem Zustand der Weisheit zu erkennen und zu verstehen die Notwendigkeit, wie ein Derwisch zu arbeiten. (27)

Yunus, ein Analphabet Dichter, obwohl es von einigen Forschern sogar seine eigene Ära Gedicht, das die wichtigsten Kommunikations- und Bildungs-Werkzeug ist, mit den besten Gedanken und Gefühle betrachtet wird, nicht nur sein eigenes Leben, sondern es auch geschafft, die ganze Menschheit seit Jahrhunderten und sogar darüber hinaus ein Mann zu sein.

Religiösen, mystischen und nationale Motive geleitet und lebte XIII und XIV. Jahrhunderte Anatolien Kennt-

19 M. Nur Dogan, Fuzuli Poetik, Istanbul 1997, S. 19-21

20 Nach Gedichten, die Zahl nach dem ersten unserer Zahlen, und die zweite bezieht sich auf die Anzahl der Couplets. (Yunus Emre, Tatci: Mustafa, Ankara, 1990.)

21 Iskender Pala, Academic Research Poetry "Yunus Emre Mentor," Istanbul 2003, S. 40.

22 Mustafa Tatci, Yunus Emre Divan-Risâletü'n-nushiyye, Istanbul 2008, S. 38-39.

23 Sezai Karakoç, Yunus Emre, Istanbul 2010, S. 37; Mustafa Özcelik, unsere Yunus, Eskişehir, 2007, S. 127.

24 Mustafa Tatci, Yârenler-Yunus Emre-Bewertungen, Istanbul 2008, S. 28.

25 Karakoç, S. 37. Name des werkes

26 M. Fuad Köprülü ersten Sufis in der Türkischen Literatur (London 1991, S. 271) (Fuad köprülü, erwähnten Arbeit, S. 273) (M. Fuad Köprülü, erwähnten Arbeit, S. 273; Necla Pekolcay-Emine Sevim, Yunus Emre, Yunus Emre Personality und Kommentare, Yunus Emre, einem darzulegen, auf sein Buch von Manuskripten, Ankara 1991, S. 12)

27 Fuad köprülü, erwähnten Arbeit, S. 273.

nisse in arabischer Sprache war die Literatur Sprache Persisch. In einem solchen Klima für Gedichte, sagt man für Yunus, das er Anatoliens, der erste, der beste Dichter der türkischen Sprache in den öffentlichen Gebrauch ist.

So Yunus, um die Sprache der Türkischen Literatur und Kultur gesagt werden kann, werden entscheidend dazu beigetragen.⁽²⁸⁾

Türkisch wurde ein Mitglied der Westen in der ersten Periode des Yunus, alt anatolischen Türkisch, entdeckt die Jahrhunderte XIII, XIV und XV. Aus diesem Kreis, auch die West Centraltürkischen Schaltung genannt. Die anatolischen Selçuklu Staates, des Anatolischen Fürstentümer und das Osmanische Reich, einschließlich der Einstellung-up-Periode in dieser Schaltung. Erhöhte die Auswirkungen der arabischen und persischen Elementen in Türkisch und Türkische Fremdwörter vor der Zeit sogar noch gestiegen. In diesen perioden begingte die Fremdwörter in unsere Gedichte heufiger zu hören.

Messen eines erheblichen Teils der Gedichte von Yunus, wissen viele nicht mit dem Beginn der Türkischen Sound und Silbenstruktur zur entsprechen. Ersten Jahrhunderten es in der Türkischen Gedichte verwendet wurde, die Gedichte der anderen Dichtern wie Yunus Emre, mit Silbe wie Prosodische Muster des Rhythmus und Harmonie, um die Geburt und Entwicklung der Türkischen Gedichte zu bringen. Die Gedichte von Yunus ist ein wichtiger Teil der Silbe gesagt wurde oder was die Gedichte in das Muster geschrieben werden müssen versuchen zu verstehen.

Latein, Griechisch, Arabisch und Persische Gedichte wie die alten Gedichten, die von allen Maßnahmen gesungen, hat die Aufmerksamkeit auf den Rhythmus der Worte aufmerksam gemacht worden. So das Gedicht von Strings, die jeweils ein Gleichgewicht geschaffen und Rhythmischen

Worten, hoffte die nebeneinander angeordnet sind, um musikalische Gedichte zu schaffen.⁽²⁹⁾

Der Rhythmus ist ein französisches Wort, mit der Bedeutung auf Gewicht.⁽³⁰⁾ Das Wort steht im Einklang mit den grundlegenden Elementen der Persischen Gedichte, (die Worte miteinander übereinstimmen) bedeutet.⁽³¹⁾

Diese beiden Elemente in den Gedichten von Yunus vollständig vorhanden ist, sollte in der Grundlagenforschung beurteilt, unsterbliche Gedichte zu sein. Um das Wort von Yunus zu Retten von der Vergessenheit, und die Gedichte von andere Dichtern, bringen die geladene Bedeutung der ständigen Referans. Meter (messen) und Reim(Reim), trennt die Elemente der Prosa Gedicht von die Bildung des Rhythmus und Harmonie.

In Anatolien ist der Dichter Yunus, ein Wesentlicher Dichter als andere. Auf Sufi-Dichtung, einfache, intuitive, Fluid-, Beteiligung an einer Sprache und eine gewisse Disziplin, sagt eine Figur des Yunus, eine große Anzahl von Sufi-Dichter, die Form und inhaltliche Aspekte beeinflussen. XV. Jahrhundert bis in die Türkische Literatur, vor allem das Aussehen eines florierenden Sufi von Yunus und Mevlana gestartet.⁽³²⁾

Die Herrschaft des Persischen Schriftsprache zu einer Zeit, schrieb Yunus Gedichte in Türkischer Sprache, ohne die Wirkung dieser Kapitulation. Zur gleichen Zeit ist der auch eine gute Nutzer der Philologe. Eines der wichtigsten Mittel zur Erreichung der Wahrheit ist der Intuition. Yunus, der Besitzer einer Erzählung Dichter der Liebe und Intuition-Achse, bekannt der Persischen Mystischen Dichter, ebenfalls betroffen und inspiriert.⁽³³⁾

Yunus, Mevlana Jalaluddin-i Rumi die Worte und Taten von ihm, die er durch die Teilnahme an Gesprächen erfahren wir, das er dadurch inspiriert wurde. Das Mevlana sich mit seine Informationen und Befassungen, sich mit uns segnet, erleuchtet unseren Weg.

H. Mevlana sagte über Yunus das er Türkmenische Autorität und reich hat.⁽³⁴⁾

Nach wichtige Informationen, fragte der Prophet Mevlana was er über Rumi denkt.

"In Fleisch an den Knochen / Yunus erschien sie verflochten." Antwortet der Yunus.

Dieses Sinnvolle und interessante Antwort auf Mevlana, wurde für manche Wissen schaffler nicht zu Recht vermutet.⁽³⁵⁾

Bu bizden önden gelenler ma'nâyı pinhan dediler

Ben anadan doğmuş gibi geldim ki uryân eyleyem⁽³⁶⁾

Yunus, die nicht wissen, den Wert, diejenigen, die nicht in der Liebe fallen, auch wenn sie Wissen, dass Sie zu sagen brauchen. So ein Mitspracherecht, erfordert eine sehr große Verantwortung.

Freundliches Wort bringt ein Lächeln auf das Gesicht und ein schlechtes Wort zerstört sein Eigentümer. Manchmal kann auch ein freundliches Wort die Macht haben, die Menschen zum Palast führen. Nach Yunus, so gibt es keine Notwendigkeit für sie, nur ein Zeichen:

Yünus sen bu gevheri harceyleme nâdâna

Bu yolda neler çekdün ol kâne irişince
(309/5)

34 Tatçı, Yunus Emre Divan-Risâletü'n-nushiyye, S. 48; Sheikh Suleiman Effendi, Bahrü'l-Vela, Deutschland Berlin Bibliothek, Nu. 1683, vr. 14b.

35 Karakoç, die genannten Arbeiten, S. 14.

36 Tatçı, Yunus Emre Divan-Risâletü'n-nushiyye, S. 79.

²⁸ Faruk Kadri Timurtas Artikel-Sprach- und Literaturwissenschaft, haz. Mustafa Özkan, Ankara 1997, S. 236; Ahmet Kartal, Istanbul-türkisch-persischen Kulturgeographie Forschung auf Istanbul 2008, S. 256.

²⁹ Pala, erwähnten Arbeit, S. 64-65.

³⁰ Türkisch Sprache Institution Wörterbuch, C. II, haz. Nevzat Eren-Poliermittel-Talat Hasan Ismail Gözaydın-Thompson-Hamza Zulfikar, Ankara 1988, S. 1256.

³¹ Name des Werkes, C. I, S. 29.

³² Kartal, die genannten Arbeiten, S. 89.

³³ Köprülü, die genannten Arbeiten, S. 294.

İşksuzlara virme öğüt öğüdüinden alur degül

İşksuz kişi hayvân olur hayvân öğüt bilür degül (157/1)

Bir kişiye söyle sözi kim manîden haberi var

Bir kişiye vir gönlünü cânında ışk eseri var (T. 22/1)

Ansuz sözün gör nedür çok söz hayvan yüküdür

Ârife bir söz yeter tende gevher varısa (T. 255/5)

Kıymetin tuyarısan neye değer işbu de Erenlerin manîsin bilmeze satmayalar (T. 55/4)

Keleci bilen kişinin yüzünü ag ide bir söz

Sözi bişürüp diyenün işini sag ide bir söz

Gel ahî iy şehryârı sözümüzi dinle bâri Hezâr geöher ü dinârı kara toprag ide bir söz

Kişi bile söz demini dimeye sözün kemini

Bu cihan cehennemini sekiz uçmag ide bir söz (102/1-4-5)

Yûnus'un sözi şiirden ammâ aslı (dur) kitâbdan

Hadîs ile dinene key (bilgil) sâdik olmak gerek (137/9)

İşk makamı âlîdür ışk kadîm ezeldür İşk sözünü söyleyen cümle kudret dilidür

Diyen ol işiden ol gören ol gösteren ol Her sözi söyleyen ol sûret cân menziledür (T. 21/1)

Mystisches Moral ist auf dem Koran und Hadidith bekannt. Dazu Yunus, sagte Islam immer auf der Grundlage dieser beiden grundlegenden Notwendigkeit sah sich gezwungen, zu bleiben. Yunus, mystischen Moral, Geduld, Zufriedenheit, Großzügigkeit, über die grundlegenden Werte des Islam, was ein anspruchsvoller Liebe, Einheit, Vertrauen und Hingabe ist, betont die Vielfalt der

mystischen Themen zu sehen.⁽⁴⁰⁾

Yunus Emre, ist das Wort in einer der wichtigsten Faktoren, glaube auf richtig, und Worte einen Sinn in seinem Leben zum Ausdruck hat ein Leben an sich.⁽³⁸⁾

Yûnus bu sözleri çatar halka marifet satar

Kendüsi ne kadar dutar söyledüğü yalam gör (22/7)

Sözler eyitdüm diyü Yûnus nükte itmegil

Dahi yigrek eydür var el vardur el üstüne (334/5)

İy Yûnus nükte kılma sözler eydürem diyü

Niçe bilürler vardur el vardur el üstüne (340/6)

Menschliche Emotionen und Gefühle ist das zentrale Merkmal der menschlichen und der göttlichen Inspiration durch einen unerkennbar ist.⁽³⁹⁾ Yunus, der das Produkt der göttlichen Inspiration, ist nicht gesagt, die Worte sollten nicht ignorant sein:

Yûnus senün sözlerin manîdür bilenlere

Söyleyeler sözüni devr-i zamân içinde (302/18)

Miskîn Yûnus bu sözi kendözinden eyitmez

Hak Çalap viribidi sabâğın dilümüze (311/7)

Yûnus miskîn bu sözi ışk âleminden söyler

Dime bilmedin ana kendözünden katarsın (248/12)

İy sözlerin aslım bilen gel di bu söz kandan gelür

Söz aslım anlamayan sanur bu söz benden gelür

Söz karadan akdan degül yazup okumaktan degül

Bu yürüyen halkdan degül Hâlık avâzından gelür

Ne elif okudum ne cim ne varlıkdandır kelecim

Bilmeye yüz-bin müneccim tâli'üm ne ilduzdan gelür (42/1-3-4)

Baksam seni görür gözüm söylerisem sensin sözüm

Seni gözetmekden dahi yigrek şikârum yok durur (52/2)

Sensin bu gözümde gören sensin dilümde söyleyen

Sensin beni var eyleyen sensin hemin öndin sona (T12/2),

Yûnus sana tutdı yüzin untdı cümle kendözin

Cümle sana söyler sözün (sensün) söz söyleden bana (8/5)

Yunus, den Menschen die Wahrheit zu sagen ", bevor die nach der Sufi-Dichter", eine Liebe, Moral, ein Mann des Denkens. Daher sollte man ihn nicht nur als ein Dichter sehen. Yunus Hauptziel ist es nicht zu sagen, dass nur die Kunst zu machen oder schöne Gedichte. Trotzdem kann er fließend in Bezug auf die Worte gesagt werden, perfekt zu sein.⁽⁴⁰⁾

Yunus ist kein Wort, das keine Ähnlichkeit mit seinen Worten trug, was für ein nettes Wort fügt der Menschheit, so drückt es die Wahrheit, dass das Erz in den Ausdruck:

Sûret söz kanda buldı kanda sözi iş oldu Sûrete kendü geldi dil hikmetin yohdur (25/3)

Manî berâtın aldık uş gine elümüze Hak sözi viribidi pâdişâh dilümüze (319/1)

Yûnus şimdi söz yatından söyle sözi gâyetinden

Key sakın o şeh katından seni irag ide bir söz (102/7)

Yunus, Vogel Sprache (die Sprache des Herzens) und nicht-Sprecher dieser Sprache ist zu sagen, und selbst wenn sie Wissenschaftler sind, zeigt Menschen in einen Zustand der (oder in der Liebe mit Arif), dass ohne die Gedichte nicht zu verstehen:

³⁸ Department of Religious Affairs, und die türkische Übersetzung des Koran (Maal), Haz. Hüseyin Yasar Atay-Kutluay, Ankara, 1985, S. 550.

³⁹ Erwähnten Arbeit, S. 6.

⁴⁰ Suleyman Uludag ", Gönül Mad." Mystik Glossar, Istanbul 2002.

Bîcâre Yûnus'un sözün key âşik gerek anlaya

O kuş dilidür neylesün ol dinlemez ötmeyince (325/7)

Laut Yunus, sollte das Herz (HAL) um mit der Sprache und die Sprache zu sprechen, um den Zustand der Menschen verstehen, zum üssen. Wert von schöne wörter wissen nur die erfahrene menschen, unwissendliche menschen können das nicht verstehen.

*Yitmiş iki milletün sözünü ârifbilür
Yûnus Emre sözleri dâim usûl degül mi (352/7)*

*Gözsüze fısıldadum sağır sözüm işitmiş
Dilsüz çağırıp söyler dilümdeki sözümü (107/9)*

*Yûnus miskîn anı görmüş eline hem dîvân almış
Âlimler okuyamamış bu manîden tuyan gelsün (230/7)*

*Dertsüzlere benim sözüm benzer kaya yankusma
Hâldeş bilür hâldeşmun gönündenki şol râzımı (359/7)*

Yunus, der die Herrschaft des wahrheit sagte, bringt Überlegenheit, und die menschen wo lügen erröten wird.

*Sözi toğrı diyene Kulilhak didi Çalab
Bundan yalan söyleyen yarın utanasıdır (29/3)*

Yûnus, gıybet ve gammazlık etmeyi tavsiye eder:

*İy dostım düşman dutan gaybet yalan söz söyleme
Bunda gammâzlık eyleyen anda yiri tar olısar (63/2)*

Eines der wichtigsten Merkmale von Literarischen Texten in den Künsten. Die Künste sind als die wichtigste Metapher, mit Worten andere als die tatsächliche Bedeutung des Wortes Schönheit, Vitalität und dafür gesorgt, dass eine effizientere Leistung zu geben.⁽⁴¹⁾

Yunus Gedichte, ist eine Vielzahl der Künste (Literatur-Kunst) den erfolgreichen Einsatz. Nach dem Versprechen, den Zweck der Analogie, metaphorische Bedeutung (Masiva) kann auch gesagt werden. Also diese Frage, über die Literarische Kunst-Metapher ist ein gutes Beispiel.

*Ben toprak oldum yoluna sen aşuru gözedürsün
Şu karşuma göğüs gerüp taş bağırlu taglar mısın (270/4)*

Yunus, schöne Texte, wie Zucker süßen und Kostbarkeiten; schlechtes Wort vergleicht die wertlose Gegenstände, bezieht sich auf das Wort Wert oder Unwert. Darunter mehr effektive Möglichkeiten, was in Bezug auf was ist besser als die Kunst der Analogie schwach zu bringen.

*Geoherdür senün sözün güneşden an yüzün
Şekerden tatlı sözün her kim gördü utandı (400/3)*

Endresultat

Yunus, mit den Künsten, jedes Wort mehr wert als Perlen, und eine echte Liebe, die jeweils mit einem Tropfen der Weisheit gesprochene Sprache der Herzen verziert glauben an die Unsterblichkeit seiner Worte. Laut Yunus, jedes Betrugfreie wort ist unendlichen Reichtum. Yunus, eine große Mehrheit der erstaunlichen Fall der gesprochenen Worte, sollen für die menschen gesagt werden wo es nicht können. Den Wert von Gold als Juwelier, und den Zustand des Menschen, die den Wert des Wortes kennen. Laut Yunus, hat die Menschheit so schöne Worte, eine unendliche Schatz, der Perle aus dem Mund, ist die Frucht des Himmels ein ewiges Versprechen zu denken und sollte es machen. Schöpfer der menschlichen Person zu streben, ewige Schönheit, jedes Wort der Sprache des Schöpfers in die Herzen der Menschen und die Entwaffnung, wird schön gesprochen. Solche schönen Worten, die Nahrung für die Seele des Menschen müssen immer wiederholt werden. Auser dieser wörter wo man nicht aus dem herzen spricht, ist nur ein Gerücht.

Heutzutage benötigt man die wörter

ter von Yunus um zur Bildung von eine Kultur. "Schöne Worte, sondern auch alle Arten von individuellen, nationalen und universellen Lösung für verschiedene Probleme, die eine wichtige Kraft sein kann." Yunus, in den unsterblichen Worten von ähnlichen wie Dies ist eines der wichtigsten Merkmale.

Ressourcen

Gerard Clauson, eine etymologische Wörterbuch der Pre-dreizehnten Jahrhundert türkisch, Oxford der Clarendon Press, 1972.

Cem Linguist, mit Beispielen der türkischen Lyrik Information, Ankara, 1993.

Department of Religious Affairs, und die türkische Übersetzung des Koran (Maal), Vergnügen. Hüseyin Yasar Atay-Kutluay, Ankara, 1985.

M. DOĞAN Nur, Fuzuli Poetik, Istanbul 1997.

Gölpınarlı Abdülbaki, Yunus Emre Risalat Al-Nushiyya und Divan, Vorwort-Glossar, Istanbul, 1965.

Halman Talat Sait "Yunus Emre Humanismus", Hüseyin Ozbay und Mustafa Tatci, Yunus Emre und Selections from Related Articles, Ankara, 1990.

İpekten Haluk, poetische Formen und Prosodie der Alten türkischen Literatur, Istanbul, 2005.

İZ Maher, Sufismus, Istanbul 1997, S. 76.

KAPLAN Ramadan, "Poesie, der Dichter und Wort auf dem" Inspire Art, S. 40.

Karakoc Sezai, Yunus Emre, Istanbul, 2000.

Ahmet Kartal, Istanbul, türkisch-persischen Kulturgeographie Forschung auf Şiraz, Istanbul 2008.

Mahmud von Kashgar, Divânü Lugatî't-Türkisch, Istanbul, 2005.

Raif Necdet KESTELLİ, Illustrated türkischen Kamus, Haz. Recep Toparlı-Belgin Aksu Canan Tezcan Selvi Kanoglu-Saifullah Turkmene, Ankara, 2004.

Köprülü Fuad, der ersten Sufis in der türkischen Literatur, Ankara, 1991.

Özçelik Mustafa, unser Yunus, Eskisehir, 2007.

PALA İskender, Academic Research Divan Poetry "Yunus Emre Mentor", Istanbul, 2003.

Ancyclopedisches Dictionary auf Diwan-Dichtung, Ankara, 1989.

PEKOLCAY Necla-Sevim Emine, Yunus Emre, Yunus Emre persönliche Kommentare, Yunus Emre, einem darzulegen, auf sein Buch von Manuskripten, Ankara, 1991.

SARAC M.A. Yekta, Classic Literature Informationen Rhetorik, Istanbul 2007.

Shamsuddin, Sami, Sami Dictionary of Traditional Türkisch-türkische arabische Schrift, Walumes I-II, Beirut 1989.

Sheikh Suleiman , Bahrü'l-Vela, Deutschland Berlin Bibliothek, Nu. 1683.

TATCI Mustafa, Yârenler - Yunus Emre-Bewertungen, Istanbul, 2008.

Yûnus Emre Gericht Resultat Istanbul 2008.

Court von Yunus Emre, Ankara, 1990.

TİMURTAŞ Faruk K. das Gericht von Yunus Emre, Ankara, 1986.

Artikel- Sprach-und Literaturwissenschaft, Haz. Mustafa Özkan, Ankara, 1997.

Türkische sprachgenossenschaft, Türkisch Wörterbuch, C. II, haz. Hasan Eren-Nezvat Gözaydın-İsmail Parlatur-Talat Tekin-Hamza Zulfikar, Ankara 1988.

Bild Schule Wörterbuch, haz. Şükrü Halûk Akalın-Recep Toparlı-Tezcan Aksu, Ankara 2008.

Neu Suche Wörterbuch, Haz. Cem Dilçin, Ankara, 1983.

ULUDAĞ Süleyman, Mystisches Wörterbuch, Istanbul 2002.

Yusuf Hacib, Kutadgu Bilig II Übersetzung kleine Mercy Arat (TTK Yay.) Ankara, 1991-2006.

41 Cem Dilçin, mit Beispielen der türkischen Lyrik Information, Ankara, 1993, S. 405.